

SCRIPTA·MANENT

Anul VI Nr. 10/2025

R
E
V
I
S
T
A

REVISTA·SCOLII·NATIONALE·DE·GREFIERI

SCRIPTA·MANENT

Cuprins

- 1. Citarea la judecată - art. 353 Cod procedură penală - aspecte teoretice și practice**
Summoning to court – article 353 of the Criminal Procedure Code – theoretical and practical aspects
Ancuța Pura, judecător, Director adjunct SNG _____ pag. 1
- 2. Ordinul de protecție între Legea nr. 217/2003 și Legea nr. 26/2024 – extinderea protecției și unificarea regimului juridic**
The protection order under Law no. 217/2003 and Law no. 26/2024 - expanding protection and unifying the legal framework
Livia-Alina Oancea, grefier, formator SNG _____ pag. 11
- 3. Provoacări în activitatea judecătorilor desemnați pentru supravegherea privării de libertate și a grefierilor desemnați pentru asigurarea desfășurării activității la birourile acestora**
Challenges in the work of judges assigned to supervise deprivation of liberty and of clerks assigned to ensure the conduct of work at their offices
Andrei-Dorin Băncilă, judecător, Director adjunct SNG _____ pag. 19
- 4. Antrenamentul rezilienței personale și profesionale în cadrul seminarelor de dezvoltare a abilităților non juridice pentru grefieri**
Training personal and professional resilience in non-legal skills development seminars for clerks
Maria Nicoleta Mocanu, psiholog, Curtea de Apel Constanța, formator SNG _____ pag. 31

**Citarea la judecată - art. 353 Cod procedură penală
- aspecte teoretice și practice -**

Ancuța Pura, judecător
formator al Școlii Naționale de Grefieri

Rezumat

Prezentul articol oferă explicații teoretice și practice referitoare la dispozițiile art. 353 din Codul de procedură penală, care reglementează câteva proceduri aflate în strânsă legătură cu realizarea citării, respectiv: acoperirea nelegalității survenite în procedura de citare, luarea termenului în cunoștință și cererea de judecată în lipsă. Grefierul de ședință trebuie să cunoască și să înțeleagă dispozițiile legale referitoare la citare și să depună toate diligențele pentru îndeplinirea corectă a procedurii și a altor formalități dispuse de instanța de judecată pentru a asigura prezența părților și a altor subiecți procesuali la termenele de judecată. Erorile în îndeplinirea procedurii generează, de regulă, amânarea judecării cauzelor și prelungesc durata de soluționare a acestora, ceea ce generează nemulțumiri în rândul justițiabililor.

Abstract

This article provides theoretical and practical explanations regarding the provisions of article 353 of the Criminal Procedure Code, which regulates several procedures closely related to the process of summoning to court, namely: remedying the illegality that occurred in the summoning procedure, acknowledgment of the hearing date, and the request for trial in absentia.

The clerk must know and understand the legal provisions regarding summons and must file all due diligence to correctly carry out the procedure and any other formalities ordered by the court in order to ensure the presence of the parties and other procedural subjects at the court hearings. Errors in carrying out the procedure, generally, lead to the postponement of cases and extend their resolution time, which in turn causes dissatisfaction among litigants.

Citarea asigură desfășurarea normală a procesului penal, prezența părților și a celorlalți subiecți procesuali la judecată și implicit respectarea principiilor care guvernează faza de judecată, respectiv oralitatea, nemijlocirea și contradictorialitatea.

Procedura de citare și comunicarea actelor procedurale este reglementată de dispozițiile art. 257-264 Cod procedură penală. Grefierul de ședință trebuie să cunoască și să înțeleagă dispozițiile legale referitoare la citare având în vedere că, potrivit art. 50 alin. (1)

lit. c) din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești, aprobat prin Hotărârea Plenului Consiliului Superior al Magistraturii nr. 3242/2022, grefierul care participă la ședința de judecată „realizează citarea și încunoștințarea părților și comunicarea actelor prin telefon, telegraf, prin poștă electronică sau fax sau prin alte mijloace prevăzute de lege și întocmește referatul privind modalitatea de încunoștințare sau comunicare și obiectul acesteia, care se atașează la dosar”.

În afara dispozițiilor legale menționate anterior care detaliază modul de citare, conținutul citației, locul de citare, înmânarea citației, imposibilitatea de a comunica citația, dovada de primire și procesul verbal de predare a citației, în Titlul III al Codului de procedură penală, intitulat *Judecata*, Capitolul I – *Dispoziții generale*, există articolul 353 cu denumirea marginală „*Citarea la judecată*”, care reglementează mai multe proceduri aflate în strânsă legătură cu realizarea citării, respectiv: *acoperirea nelegalității survenite în procedura de citare, luarea termenului în cunoștință, formularea cererii de judecată în lipsă*.

Grefierul aflat la început de carieră trebuie să înțeleagă și să-și însușească aceste proceduri, pentru a-și îndeplini în mod corespunzător atribuțiile legate de citarea părților și de îndeplinirea celorlalte formalități necesare pentru asigurarea derulării judecății. Având în vedere complexitatea, dar și însemnătatea procedurii de citare, este necesar ca și grefierii cu vechime mai mare în activitate să fie la curent cu modalitatea de interpretare și de aplicare a normelor referitoare la citare.

Potrivit art. 353 alin. (1) Cod procedură penală judecata poate avea loc *numai dacă persoana vătămată și părțile sunt legal citate și procedura este îndeplinită*. Citarea legală a părților presupune respectarea dispozițiilor art. 257-261 Cod procedură penală, care nu vor fi detaliate în prezentul articol, ci vor fi prezentate tangențial, prin corelare cu explicarea dispozițiilor cuprinse în art. 353 alin. (1) Cod procedură penală. Observăm că pentru derularea judecății, legiuitorul a prevăzut *atât cerința citării legale a părților din perspectiva dispozițiilor legale amintite anterior, cât și cerința îndeplinirii procedurii*.

Rezultă din formularea textului legal că noțiunea de „*procedură*” din conținutul acestui articol este

mai largă decât noțiunea de „*procedură de citare*”. „*Procedura*” include pe lângă citare și îndeplinirea altor formalități de către organul judiciar sau de către instituțiile colaboratoare. Un exemplu în acest sens este situația inculpatului aflat în stare de arest: procedura este îndeplinită cu acesta dacă este legal citat și este adus la judecată; în schimb, procedura nu poate fi considerată îndeplinită dacă inculpatul arestat este legal citat, dar nu este adus la judecată de către personalul unității de deținere.

1. Acoperirea nelegalității în procedura de citare este un mecanism prevăzut de legiuitor pentru a permite derularea judecății cauzei chiar dacă, din punct de vedere formal, s-au constatat nelegalități în procedura de citare. În concret, dispozițiile art. 353 alin. (1) teza finală Cod procedură penală prevăd următoarele: „*Înfățișarea persoanei vătămate sau a părții în instanță, în persoană sau prin reprezentant ori avocat ales sau avocat din oficiu, dacă acesta din urmă a luat legătura cu persoana reprezentată, acoperă orice nelegalitate survenită în procedura de citare*”. Din această reglementare rezultă că ceea ce prezintă importanță din punct de vedere al legalității procedurii este existența unei împrejurări care relevă în mod cert că partea are cunoștință de proces, iar nu îndeplinirea formală a procedurii de citare.

Nelegalitățile care pot fi acoperite în baza acestei prevederi legale pot fi: lipsa de la dosar a dovezii de îndeplinire a procedurii de citare; completarea greșită a dovezii care atestă îndeplinirea procedurii; înmânarea citației unei minor sub 14 ani, contrar dispozițiilor art. 261 alin. (1) Cod procedură penală; depunerea la dosar a procesului verbal în care se menționează una din situațiile prevăzute de art. 261 indice 1 Cod procedură penală referitoare la imposibilitatea de a comunica citația etc.

Aceste nelegalități se acoperă prin înfățișarea persoanei vătămate sau a părții în instanță, în persoană sau prin reprezentant sau avocat ales sau avocat din oficiu, dacă acesta din urmă a luat legătura cu persoana reprezentată.

Înfățișarea persoanei vătămate sau a părții personal în instanță sau prin reprezentant legal sau convențional nu comportă discuții în ceea ce privește aptitudinea de a acoperi nelegalitatea survenită în procedura de citare. De asemenea, înfățișarea apărătorului ales relevă în mod cert că partea are cunoștință de proces atâta timp cât a încheiat un contract de asistență juridică cu un avocat care se și prezintă la termenul de judecată.

În ceea ce privește apărătorul din oficiu, legiuitorul prevede o condiție suplimentară, nefiind suficientă doar prezența acestuia. Pentru acoperirea nelegalității survenite în procedura de citare este necesar ca apărătorul să fi luat legătura cu persoana reprezentată. Întrebarea frecventă care intervine din partea grefierilor aflați la început de carieră sau a cursanților Școlii Naționale de Grefieri este legată de modalitatea în care apărătorul din oficiu face dovada că a luat legătura cu persoana respectivă.

Dispozițiile legale nu prevăd nicio formalitate în această privință. În practică, în cazul în care se constată o nelegalitate survenită în procedura de citare a unei persoane care beneficiază de asistență din oficiu, instanța întreabă apărătorul desemnat dacă a luat legătura cu persoana respectivă, împrejurările relatate fiind consemnate în încheierea de ședință. Astfel, afirmația apărătorului din oficiu în sensul că a luat legătura cu partea este suficientă pentru acoperirea nelegalității în procedura de citare, fiind consemnată în încheierea de ședință, care este un înscris oficial, consecințele relatării unei împrejurări necorespunzătoare realității fiind pe deplin cunoscute

și asumate de o persoană care are calitatea de avocat.

De cele mai multe ori, avocatul din oficiu care a luat legătura cu persoana reprezentată, comunică instanței informațiile pe care le-a obținut de la aceasta legate de modalitatea sau locul în care poate fi citată. Aceste informații sunt utile pentru îndeplinirea ulterioară a procedurii de citare, deoarece, spre deosebire de apărătorul ales care ia termen în cunoștință pentru persoana reprezentată, avocatul din oficiu nu ia termen în cunoștință și grefierul trebuie să citeze persoana respectivă pentru următorul termen de judecată, chiar dacă la termenul respectiv nelegalitatea a fost acoperită.

Revenind la diferența între noțiunile de *procedură* și *procedură de citare*, trebuie menționat că în cazul inculpatului aflat în stare de deținere, a cărui prezență este obligatorie potrivit art. 364 alin. (1) Cod procedură penală, înfățișarea avocatului ales sau a avocatului din oficiu care a luat legătura cu acesta, nu poate acoperi nelegalitatea constând în neaducerea inculpatului la judecată. Aceasta nu constituie o nelegalitate survenită în *procedura de citare* în sensul art. 353 alin. (1) Cod procedură penală, ci un viciu de *procedură*, care determină instanța să dispună amânarea cauzei pentru că procedura nu este legal îndeplinită cu inculpatul aflat în stare de detenție, care nu a fost adus la judecată.

2. Luarea termenului în cunoștință este prevăzută de dispozițiile art. 353 alin. (2) Cod procedură penală, care are următorul conținut: „*Partea sau alt subiect procesual principal prezent personal, prin reprezentant sau prin apărător ales la un termen, precum și acela căruia, personal, prin reprezentant sau apărător ales ori prin funcționarul sau persoana însărcinată cu primirea corespondenței i s-a înmănat în mod legal citația pentru un termen de judecată nu mai sunt citați pentru termenele ulterioare, chiar dacă ar lipsi la vreunul dintre aceste termene, cu excepția situațiilor*

în care prezența acestora este obligatorie. Militarii și deținuții sunt citați din oficiu la fiecare termen.”

În concret, luarea termenului în cunoștință presupune informarea persoanei vătămate sau părților despre un termen de judecată stabilit în cauză, cu consecința necitării acestora pentru următoarele termene de judecată. Deși textul legal face referire la noțiunea de *alt subiect procesual principal* instituția termenului în cunoștință poate fi aplicabilă doar persoanei vătămate ca subiect procesual principal în sensul art. 33 Cod procedură penală, suspectul nefiind citat la judecată pentru a-i fi aplicabile dispozițiile art. 353 alin. (2) Cod procedură penală.

Scopul acestei proceduri este simplificarea citării și implicit asigurarea celerității în derularea procesului penal. Astfel cum s-a menționat în doctrină, *termenul în cunoștință reprezintă „o excepție de la regula citării părților pentru judecată și este justificată, întrucât citarea ar complica inutil desfășurarea procesului, în condițiile în care există posibilitatea ca partea sau subiectul procesual principal să se informeze cu privire la următorul termen de judecată”*¹.

Din textul legal citat anterior reiese că există două modalități prin care persoana vătămată sau părțile pot lua termen în cunoștință: prin prezența la termenul de judecată, personal, prin reprezentant sau apărător ales; prin înmânarea legală a citației, personal, prin reprezentant, prin apărător ales sau prin funcționarul sau persoana însărcinată cu primirea corespondenței.

Prezența personală a părții sau a persoanei vătămate presupune înfățișarea acesteia la un termen de judecată. În situația în care cauza se amână, la finalul discuțiilor purtate în cauza respectivă, instanța comunică celor

prezenți termenul următor de judecată. Acesta este perceput în mod direct de persoana în cauză, de către reprezentantul acesteia sau de către apărătorul ales, iar pentru următoarele termene de judecată grefierul nu va proceda la citarea celor care iau termen în cunoștință, consemnând în citativul încheierii această împrejurare, prin menționarea abrevierii TC în dreptul numelui persoanei vătămate sau părții respective.

Trebuie menționat că, doar prin prezența apărătorului ales, persoana vătămată sau partea poate lua termen în cunoștință, nu și prin prezența apărătorului desemnat din oficiu, chiar dacă acesta a luat legătura cu persoana reprezentată și la termenul respectiv s-a acoperit o eventuală nelegalitate survenită în procedura de citare conform art. 353 alin. (1) Cod procedură penală. Apărătorul desemnat din oficiu nu este menționat în textul art. 353 alin. (2) Cod procedură penală printre persoanele prin intermediul cărora o parte sau o persoană vătămată poate lua termen în cunoștință.

Înmânarea legală a citației „personal” înseamnă în primul rând primirea citației *de către destinatarul acesteia*, împrejurare care rezultă din semnarea dovezii de primire a citației în momentul predării acesteia de către persoana însărcinată să comunice citația conform art. 260 alin.1 Cod procedură penală. Dovada de primire semnată de destinatar se întoarce la dosar, iar grefierul de ședință își va nota pe citativul emis pentru următorul termen faptul că partea respectivă are termen în cunoștință, ceea ce înseamnă că nu va mai proceda la citarea ulterioară a acesteia.

Termenul în cunoștință se acordă însă și părții sau persoanei vătămate care se prezintă la sediul instanței care a emis citația în termenul prevăzut în

1. N. Volonciu, A. S. Uzlău, R. Moroșanu, C. Voicu, V. Văduva, G. Tudor, D. Atasiei, T. V. Gheorghe, C. Ghigheci, C. M. Chiriță, *Noul Cod de procedură penală comentat, Ediția a 2-a, revizuită și adăugită*, Editura Hamangiu, 2015, pagina 976.

cuprinsul înștiințării afișate potrivit dispozițiilor art. 260 alin. (2) Cod procedură penală (dacă inițial a refuzat să primească citația) sau potrivit dispozițiilor art. 261 alin. (4) Cod procedură penală (în situația în care agentul nu găsește persoanele menționate în alineatele (1) și (2) ale acestui articol).

În aceste situații agentul procedează la restituirea plicului închis către instanța care a emis citația, împreună cu procesul-verbal din care rezultă împrejurarea care l-a determinat să afișeze înștiințarea. Aceste plicuri se păstrează la arhiva instanțelor pe durata termenului prevăzut în cuprinsul înștiințării, iar în momentul prezentării persoanei citate, grefierul arhivar îi predă sub semnătură plicul conținând citația, completând dovada de primire. Și în aceste cazuri, persoanei i-a fost *înmănată în mod legal* citația personal, în sensul prevăzut de art. 353 alin. (2) Cod procedură penală.

Dacă destinatarul citației nu se prezintă în termenul stabilit pentru ridicarea plicului, în absența unor dispoziții regulamentare care să prevadă cum ar trebui să procedeze grefierul arhivar, practica instanțelor este diferită: în unele instanțe, grefierul arhivar întocmește un referat în care consemnează data la care s-a împlinit termenul în care destinatarul trebuia să se prezinte, pe care îl atașează la dosar, împreună cu plicul conținând citația și cu procesul-verbal întocmit de către agentul care a procedat la afișarea înștiințării; în alte instanțe, grefierul arhivar nu face nicio mențiune în privința datei împlinirii termenului, atașând la dosar plicul conținând citația și procesul-verbal întocmit de către agentul care a procedat la afișarea înștiințării.

O altă situație care necesită explicații este aceea prevăzută de dispozițiile art. 260 alin. (2) indice 1 Cod procedură penală, conform cărora persoana citată

primește citația, însă refuză sau nu poate să semneze dovada de primire, persoana însărcinată să comunice citația încheind despre aceasta un proces-verbal. Considerăm că și în acest caz persoana vătămată sau partea primește termen în cunoștință, pentru că i s-a înmănat în mod legal citația în sensul art. 353 alin. (2) Cod procedură penală, atâta timp cât legiuitorul nu a condiționat înmânarea, respectiv primirea citației de formalitatea semnării dovezii de primire a citației.

Aspectele menționate anterior sunt valabile și în cazul în care citația este înmănată reprezentantului legal, convențional sau judiciar al părții sau al persoanei vătămate.

Este important a se preciza că sfera persoanelor care pot primi citația pentru destinatarul acesteia, cu consecința luării termenului în cunoștință, nu se suprapune cu sfera „altor persoane” cărora le poate fi înmănată citația potrivit art. 261 alin. 1 Cod procedură penală. Potrivit acestui text de lege, dacă persoana citată nu se află acasă, agentul înmânează citația soțului, unei rude sau oricărei persoane care locuiește cu ea sau care în mod obișnuit îi primește corespondența. Dacă citația este înmănată acestor persoane (care nu au și calitatea de reprezentant legal, convențional sau judiciar al părții sau subiectului procesual principal), nu sunt aplicabile dispozițiile art. 353 alin. (2) Cod procedură penală, respectiv partea în cauză nu va primi termen în cunoștință. Exemplificativ: în cazul în care dovada de îndeplinire a procedurii de citare este semnată de soția inculpatului sau de către o rudă a acestuia, procedura de citare este legal îndeplinită conform art. 261 alin. (1) Cod procedură penală, însă inculpatul nu va primi termen în cunoștință, fiind citat pentru următorul termen de judecată.

În cazul instituțiilor sau autorităților publice ori altei persoane juridice, primirea citațiilor de către

funcționarul sau persoana însărcinată cu primirea corespondenței are ca efect luarea termenului în cunoștință de către persoana vătămată/parte respectivă. Sunt incidente în acest caz dispozițiile art. 353 alin. (2) Cod procedură penală, coroborate cu dispozițiile art. 260 alin. (6) Cod procedură penală, care trimit la prevederile art. 260 alin. (2) Cod procedură penală (menționate anterior).

Termenul în cunoștință nu poate fi acordat însă părții a cărei citare este obligatorie. Dispozițiile art. 353 alin. (2) Cod procedură penală teza finală prevăd că *militarii și deținuții* sunt citați din oficiu la fiecare termen. Aceștia nu vor lua termen în cunoștință și vor fi citați chiar dacă au fost prezenți la unul dintre termene. *Deținuții* vor fi citați la fiecare termen indiferent de calitatea pe care o au în proces, respectiv parte, persoană vătămată, martor. De asemenea în practica judiciară s-a apreciat că în cazul inculpatului bolnav internat în spital, instanța trebuie să-l citeze prin administrația spitalului, chiar dacă a fost prezent la unul din termenele anterioare. Considerăm că rațiunea acestei aprecieri constă în faptul că situația inculpatului internat în spital este asemănătoare celui privat de libertate din perspectiva posibilității efective de a se informa cu privire la termenele de judecată și a posibilității de a părăsi unitatea spitalicească.

Termenul în cunoștință se păstrează atâta timp cât judecata se desfășoară neîntrerupt, la termene consecutive. Obligația citării părților sau persoanelor vătămăte se reactivează însă în anumite situații în care cursul firesc al judecății este întrerupt, respectiv: în cazul preschimbării termenului de judecată conform art. 353 alin. (10) Cod procedură penală; în cazul în care instanța dispune ca judecata să se desfășoare în alt loc, conform art. 350 alin. (2) Cod procedură penală, când vor lua sau vor păstra termen în cunoștință

doar persoanele prezente la termenul la care instanța a comunicat locul în care se va desfășura judecata; în cazul în care sunt incidente dispozițiile art. 395 Cod procedură penală referitoare la reluarea cercetării judecătorești sau a dezbaterilor, adică intervine repunerea pe rol a cauzei; dacă intervine declinarea competenței de soluționare a cauzei, instanța nou investită va proceda la citarea părților și a persoanei vătămăte chiar dacă acestea au avut termen în cunoștință, situație similară și în cazul în care se dispune strămutarea cauzei; în cazul în care se dispune reluarea judecății cauzei după ce s-a dispus suspendarea acesteia potrivit art. 367 sau 368 Cod procedură penală.

3. Cererea de judecată în lipsă a fost reglementată pentru prima dată în Codul de procedură penală intrat în vigoare în data de 1 februarie 2014. Anterior, doar Codul de procedură civilă a prevăzut posibilitatea ca părțile să solicite judecata cauzei în lipsă. Articolul 353 alin. (6) Cod procedură penală prevede că, pe tot parcursul judecății, *persoana vătămată și părțile* pot solicita oral sau în scris, ca judecata să se desfășoare în lipsă, în acest caz nemaifiind citate pentru termenele următoare.

Din formularea textului legal rezultă că cererea de judecată în lipsă trebuie formulată *personal*, nu prin intermediul altei persoane, chiar dacă acesta ar avea calitatea de reprezentant legal, judiciar sau convențional. Astfel, afirmația apărătorului ales sau a apărătorului desemnat din oficiu în sensul că partea pe care o reprezintă, care lipsește de la judecată, dorește să fie judecată în lipsă nu poate fi valorificată de instanță în sensul art. 353 alin. (6) Cod procedură penală.

În ipoteza în care cererea este formulată oral este evident că partea/persoana vătămată este prezentă în fața instanței și poziția sa se va consemna în încheierea de ședință. Prin prezența personală în fața

instanței partea/persoana vătămată (cu excepția militarilor și deținuților) va lua termen în cunoștință și nu va mai fi citată, fiind incidente dispozițiile art. 353 alin. (2) Cod procedură penală, dublate de dispozițiile art. 353 alin. (6) Cod procedură penală, care prevăd aceeași consecință a înlăturării obligației de citare pentru termenele următoare.

În situația în care cererea de judecată în lipsă este formulată în scris, observăm că legiuitorul nu a prevăzut nicio condiție de formă care să ateste faptul că înscrisul respectiv emană de la partea/persoana vătămată semnatară. Ca atare, instanța ar trebui să ia în considerare o astfel de cerere formulată prin înscris sub semnătură privată depus la dosar, cu consecința necitării părții/persoanei respective pentru termenele următoare.

Având în vedere că în practică au existat situații în care s-a constatat că cererile de judecată în lipsă au fost formulate în numele unei părți/persoane vătămăte de către alte persoane, unii judecători dispun efectuarea de verificări pentru a se asigura că cererea provine de la partea/persoana vătămată semnatară (exemplificativ întocmirea unei note telefonice de către grefierul de ședință cu persoana respectivă pentru a confirma că este autoarea cererii). Există și cazuri în care raportat la tipul infracțiunii, instanța dispune citarea părții la fiecare termen, dacă nu are posibilitatea să se asigure că cererea provine de la acea persoană și datele de la dosar relevă unele suspiciuni cu privire la manifestarea de voință a unei părți de a fi judecată în lipsă (de exemplu în dosarele de trafic de persoane în care persoanele vătămăte sunt extrem de vulnerabile și în mod frecvent sunt determinate să își schimbe declarațiile în favoarea inculpaților; în practică au existat situații în care victimele acestui gen de infracțiuni, fiind citate de

instanță cu mandat de aducere pentru a fi audiate, au relevat că nu au solicitat judecata în lipsă și că cererile depuse la dosar în acest sens nu le aparțin).

O altă situație care poate genera discuții este aceea în care procedura de citare cu o parte/persoană vătămată nu este îndeplinită sau este viciată, dar pentru termenul de judecată respectiv se depune la dosar o cerere de judecată în lipsă. Problema care se pune este dacă, prin depunerea cererii de judecată în lipsă, se poate considera că procedura este legal îndeplinită și instanța poate proceda la judecată. Considerăm că răspunsul este afirmativ, deoarece a aprecia în sens contrar ar însemna un formalism excesiv. Depunerea cererii de judecată în lipsă relevă în mod cert că partea are cunoștință de termenul de judecată, iar faptul că la dosar nu s-a întors dovada de îndeplinire a procedurii de citare sau că aceasta nu a fost legal îndeplinită din diferite motive, nu mai prezintă relevanță. În acest caz, depunerea cererii de judecată în lipsă ar putea fi asimilată cu o cauza de acoperire a nelegalității în procedura de citare.

Partea/persoana vătămată în privința căreia instanța a admis cererea de judecată în lipsă și în privința căreia nu există o împrejurare care să justifice luarea termenului în cunoștință, va figura în citativul încheierii cu mențiunea „NR” (prescurtare utilizată de aplicația ECRIS, cu semnificația „*nu răspunde*”), urmată de precizarea în paranteză a mențiunii „*a solicitat judecata în lipsă*”. Această mențiune este necesară pentru a atrage atenția grefierului că, pentru următoarele termene, nu trebuie să citeze persoana respectivă.

În final, sunt necesare câteva precizări referitoare la cererea de judecată în lipsă formulată de către inculpatul privat de libertate. Dispozițiile art. 364 alin. (4) Cod procedură penală prevăd că inculpatul privat de libertate poate cere *în scris* să fie judecat

în lipsă, fiind reprezentat de avocatul său ales sau din oficiu. Rezultă astfel că, în cazul inculpatului privat de libertate, legiuitorul nu a prevăzut posibilitatea formulării orale a acestei cereri. În practică, în mod frecvent inculpații privați de libertate formulează oral astfel de cereri când sunt prezenți la un termen de judecată, caz în care li se înmânează o coală de hârtie cu solicitarea de a formula în scris această cerere chiar în timpul ședinței de judecată. Unii judecători consideră că este suficientă consemnarea în încheierea de ședință a cererii de judecată în lipsă formulate oral de inculpatul privat de libertate sau chiar în cuprinsul declarației dacă acesta formulează cererea cu ocazia audierii sale.

În cazul inculpatului privat de libertate, cererea de judecată în lipsă înlătură obligația aducerii acestuia la judecată, fără a înlătura însă obligația de citare a acestuia la fiecare termen de judecată, prevăzută de art. 353 alin. (2) teza a II-a Cod procedură penală. În acest sens s-a statuat și în doctrină apreciindu-se că militarii și deținuții (indiferent de calitate pe care o au: parte, persoană vătămată) sunt citați la fiecare termen, chiar și în ipoteza în care au solicitat judecata în lipsă². În practică, inculpatul privat de libertate care a cerut judecata în lipsă este citat în continuare cu mențiunea „fără prezența obligatorie, a formulat cerere de judecată în lipsă”, mențiune care este necesară pentru ca unitatea de deținere să nu procedeze la aducerea acestuia³.

Concluzii:

Grefierul de ședință trebuie să depună toate diligențele pentru îndeplinirea corectă a procedurii de citare și a altor formalități dispuse de instanța de judecată pentru a asigura prezența părților și a altor subiecți procesuali la termenele de judecată. Erorile în îndeplinirea procedurii generează, de regulă, amânarea judecării cauzelor și prelungesc durata de soluționare a acestora, ceea ce generează nemulțumiri în rândul justițiabililor. Mai mult, nerespectarea dispozițiilor privind citarea constituie temei pentru desființarea sentinței primei instanțe și pentru dispunerea rejudecării cauzei de către instanța de apel potrivit art. 421 alin (1) pct. 2 lit. c) Cod procedură penală sau pentru desființarea deciziei instanței de apel când este incident cazul de contestație în anulare prevăzut de art. 426 alin. (1) lit. a) Cod procedură penală.

Pentru evitarea acestor consecințe negative este necesar ca grefierul de ședință să manifeste preocupare pentru înțelegerea dispozițiilor legale, să respecte întocmai dispozițiile instanței cu privire la citarea părților/persoanelor vătămate, dar și să informeze de îndată judecătorul dacă între termenele de judecată se depun la dosar înscrisuri care relevă anumite împrejurări din care rezultă vicierea sau neîndeplinirea procedurii de citare și care ar putea genera amânarea fără discuție a cauzei. Judecătorul poate dispune anumite măsuri pentru remedierea viciilor de procedură chiar între termenele de judecată, evitându-se în acest fel amânarea cauzei și tergiversarea judecării.

2. N. Volonciu, A. S. Uzlău, R. Moroșanu, C. Voicu, V. Văduva, G. Tudor, D. Atășiei, T. V. Gheorghe, C. Ghigheci, C. M. Chiriță, *Noul Cod de procedură penală comentat, Ediția a 2-a, revizuită și adăugită*, Editura Hamangiu, 2015, pagina 976; în același sens M. Udriou, *Procedură penală – Partea specială*, Editura C.H.Beck, pagina 347.

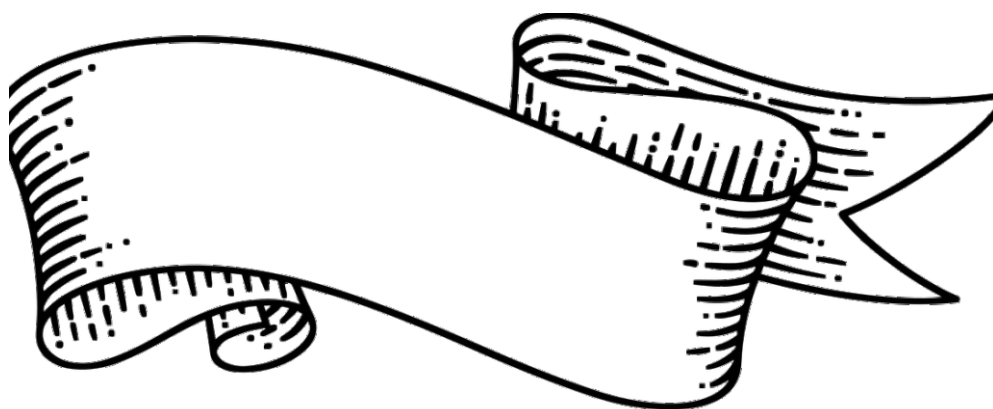
3. Această opinie se regăsește și în *Catalogul de practică neunitară – Drept procesual penal* al Școlii Naționale de grefieri, p. 39, accesibil în Biblioteca virtuală a platformei *eLearning* a instituției.

Cuvinte-cheie

acoperirea nelegalității în procedura de citare, termenul în cunoștință, cererea de judecată în lipsă, citarea deținuților și militarilor, înmânarea legală a citației, primirea citației, refuzul semnării dovezii, înfățișarea avocatului ales, înfățișarea avocatului din oficiu

Key words

remedying irregularities in the summoning procedure, acknowledgment of the hearing date, request for trial in absentia, summoning of detainees and military personnel, lawful delivery of the summons, receipt of the summons, refusal to sign proof of receipt, appearance of the chosen lawyer, appearance of the court-appointed lawyer

Ordinul de protecție între Legea nr. 217/2003 și Legea nr. 26/2024 – extinderea protecției și unificarea regimului juridic

Livia-Alina Oancea, grefier¹

Rezumat

Articolul analizează comparativ dispozițiile Legii nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței domestice și ale Legii nr. 26/2024 privind ordinul de protecție, evidențiind extinderea sferei de aplicare a acestei instituții juridice dincolo de cadrul familial.

Dacă Legea nr. 217/2003 consacră un mecanism special destinat exclusiv violenței domestice, Legea nr. 26/2024 instituie un regim general al ordinului de protecție aplicabil tuturor formelor de violență, indiferent de relația dintre victimă și agresor.

Studiul subliniază principalele noutăți aduse de noul act normativ – aplicabilitatea extinsă, asistența juridică obligatorie, clarificarea duratei ordinului și consolidarea rolului poliției – precum și provocările de ordin practic generate de coexistența celor două reglementări.

În concluzie, Legea nr. 26/2024 reprezintă o evoluție legislativă firească, orientată spre protejarea efectivă a dreptului la siguranță și integritate al persoanei.

Abstract

The article provides a comparative analysis of the provisions of Law No. 217/2003 on the prevention and combating of domestic violence and Law No. 26/2024 on the protection order, highlighting the expansion of the scope of this legal instrument beyond the family framework.

While Law No. 217/2003 establishes a special mechanism applicable exclusively to domestic violence, Law No. 26/2024 introduces a general legal regime of the protection order, applicable to all forms of violence, regardless of the relationship between the victim and the aggressor.

The study emphasizes the main novelties brought by the new legislation – the extended applicability, the mandatory legal assistance, the clarification of the order's duration, and the strengthening of the police's role – as well as the practical challenges arising from the coexistence of the two legal frameworks.

In conclusion, Law No. 26/2024 represents a natural legislative development aimed at ensuring the effective protection of the individual's right to safety and physical and psychological integrity.

1. Formator cu normă întreagă în cadrul Școlii Naționale de Grefieri.

Violența domestică reprezintă o problemă socială de o gravitate aparte, manifestată printr-o gamă largă de comportamente abuzive, care afectează profund victimele, adesea femei și copii, dar și alți membri ai familiei.

În România, acest fenomen continuă să fie prezent într-un procent îngrijorător², iar măsurile juridice adoptate în ultimele decenii reflectă o preocupare constantă a legiuitorului de a crea un cadru eficient de prevenire și combatere.

Fenomenul violenței domestice se manifestă în toate categoriile sociale, chiar dacă factorii cei mai frecvent identificați ca generatori ai acestuia sunt lipsa de educație, sărăcia, consumul de alcool și droguri.

Din perspectiva nivelului educațional, practica și doctrina au conturat două tipologii distincte de agresori³:

Agresorul fără studii, adesea consumator de alcool, care își abuzează partenera și copiii prin aplicarea de violențe fizice, generate de consumul excesiv de alcool, gelozie sau sentimentul de neputință.

Agresorul cu studii superioare, care recurge în principal la forme subtile de abuz – emoțional, psihologic, economic și, mai rar, la violență fizică, fiind de regulă capabil să își disimuleze comportamentul și să nu recunoască actele săvârșite, spre deosebire de agresorul fără studii, care admite mai ușor faptele comise.

Deși motivația agresorului nu are relevanță juridică în ceea ce privește calificarea faptelor ca acte de violență, aceasta poate fi avută în vedere la individualizarea măsurilor dispuse prin ordinul de protecție. În acest context, ordinul de protecție s-a impus ca un instrument juridic indispensabil în apărarea imediată a drepturilor fundamentale ale victimelor. El are caracter urgent și provizoriu, fiind emis fie de poliție, în formă provizorie, fie de instanța de judecată, în forma unui ordin cu valabilitate de până la 12 luni.

Acest ordin este emis sub forma unei hotărâri judecătorești civile⁴, pronunțate în regim de urgență, prin care se dispun măsuri imediate, necesare și provizorii, menite să asigure protecția victimei.

1. Considerații introductive

Intrarea în vigoare a Legii nr. 26/2024 privind ordinul de protecție marchează o etapă semnificativă în evoluția cadrului normativ referitor la protecția persoanelor împotriva actelor de violență.

Dacă Legea nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței domestice⁵ a fost concepută ca un instrument special destinat exclusiv combaterii violenței domestice, Legea nr. 26/2024 extinde mecanismul ordinului de protecție la toate formele de violență, indiferent de existența unei relații familiale între victimă și agresor.

2. Conform datelor statistice furnizate de Poliția Română pentru anul 2024, s-au înregistrat 132.414 intervenții în cazuri de violență domestică, ceea ce indică persistența unui risc sistemic. Distribuția cazurilor între mediul urban (64.180) și mediul rural (68.234) subliniază caracterul generalizat al fenomenului, care nu ține cont de nivelul de urbanizare.

În ceea ce privește natura juridică a cazurilor, s-au înregistrat 59.345 de infracțiuni, în creștere cu 2,6% față de anul anterior, dintre care cele mai frecvente au fost infracțiunile de „lovire sau alte violențe” (36.417), amenințare (7.460) și nerespectarea ordinelor de protecție (5.224).

3. Andrei Iacuba, Elena Diaconu - Combaterea violenței domestice, Ed. CH Beck, București, 2019, pag. 117

4. Conform statisticilor, poliția a emis aproximativ 13.247 ordine de protecție provizorii, dintre care 5.268 au fost transformate în ordine de protecție definitive de către instanțele de judecată.

5. Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 367 din 29 mai 2003.

Această schimbare legislativă răspunde unei nevoi practice reale, constatate în jurisprudență, de a oferi protecție eficientă și victimelor agresiunilor comise de persoane din afara mediului familial: vecini, colegi, persoane necunoscute sau parteneri ocazionali.

2. Domeniul de aplicare și obiectul protecției

Legea nr. 217/2003 are un domeniu de aplicare limitat la violența domestică, fiind destinată exclusiv relațiilor dintre membrii de familie, definiți în sens larg prin art. 5 alin. (1). Astfel, măsurile de protecție sunt aplicabile doar în cazurile de violență între soți, foști soți, concubini, rude apropiate sau persoane care au conviețuit în mod obișnuit.

Prin contrast, Legea nr. 26/2024⁶ instituie un regim general al ordinului de protecție, aplicabil în orice context în care se constată un act de violență fizică, psihologică, sexuală, economică sau cibernetică, indiferent de natura raportului dintre victimă și agresor.

Astfel, legea depășește cadrul familial, devenind un instrument de protecție universal, adaptat la realitățile sociale actuale și la noile forme de agresiune, inclusiv cele desfășurate în mediul online.

Legea nr. 217/2003 rămâne însă aplicabilă violenței domestice, în calitate de act normativ special, în timp ce Legea nr. 26/2024 are caracter de lege generală pentru toate celelalte ipoteze.

3. Ordinul de protecție provizoriu și rolul poliției

Ambele acte normative consacră instituția ordinului de protecție provizoriu, ca măsură de intervenție imediată menită să prevină agravarea pericolului.

Conform ambelor legi, polițiștii din structurile de ordine publică pot emite ordinul atunci când constată existența unui risc iminent la adresa vieții, integrității fizice sau libertății unei persoane.

Diferența esențială constă în sfera de aplicare: în timp ce Legea nr. 217/2003 limitează competența poliției la situațiile de violență domestică, Legea nr. 26/2024 extinde posibilitatea emiterii ordinului și în cazurile de violență non-familială.

Această extindere conferă poliției o responsabilitate sporită, dar și un rol esențial în protecția rapidă a persoanelor aflate în pericol, indiferent de relația cu agresorul.

De asemenea, Legea nr. 26/2024 introduce obligația expresă a organelor de poliție de a informa victima cu privire la drepturile sale și la posibilitatea formulării unei cereri de emiterie a ordinului de protecție, consolidând caracterul preventiv și pro-activ al intervenției.

4. Procedura judiciară și garanțiile procesuale

Procedura de emiterie a ordinului de protecție se caracterizează prin celeritate, simplitate și eficiență, elemente care asigură realizarea scopului esențial al acestei instituții juridice: înlăturarea stării de pericol și protejarea efectivă a victimei.

Atât Legea nr. 217/2003, cât și Legea nr. 26/2024 stabilesc competența în favoarea judecătoriei de la domiciliul sau reședința victimei, în vederea garantării accesului facil la justiție și a protejării interesului imediat al persoanei vătămate. Cererea poate fi formulată nu doar de victimă personal, ci și de: procuror, reprezentantul legal al victimei, reprezentantul autorității locale competente în domeniul protecției victimelor violenței,

6. Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 172 din 4 martie 2024.

un furnizor acreditat de servicii sociale, cu acordul expres al victimei.

Această deschidere procedurală reflectă o abordare pro-victimă, menită să depășească obstacolul frecvent întâlnit în practică, acela al reticenței persoanei abuzate de a sesiza direct autoritățile.

Cererile de emitere a ordinului de protecție se judecă în camera de consiliu, cu participarea obligatorie a procurorului, cu citarea, ca regulă, a victimei și a persoanei împotriva căreia se solicită măsura.

Aceste dispoziții procedurale asigură echilibrul între dreptul victimei la protecție și dreptul agresorului la apărare, principiul contradictorialității fiind garantat chiar și în procedurile urgente.

Legile consacră un regim procedural accelerat, reflectat în termenele extrem de scurte stabilite pentru soluționare:

- maximum 72 de ore de la depunerea cererii până la pronunțarea hotărârii;
- posibilitatea amânării pronunțării cu cel mult 24 de ore;
- obligația motivării în termen de 48 de ore de la pronunțare.

Prin aceste dispoziții, legiuitorul a urmărit asigurarea unui echilibru între urgență și garantarea unui proces echitabil, evitând tergiversarea cauzelor în care viața, integritatea fizică sau libertatea victimei sunt amenințate.

În ambele legi este prevăzută asistența juridică obligatorie, aplicabilă ambelor părți, atât victimei, cât și agresorului.

Această reglementare consolidează garanțiile procesuale, aliniind legislația română la standardele Convenției Europene a Drepturilor Omului⁷, în special art. 6 privind dreptul la un proces echitabil.

Prin urmare, în cauzele privind ordinul de protecție, instanța are obligația de a desemna un avocat din oficiu pentru orice parte care nu și-a asigurat apărarea, în scopul respectării egalității de arme.

Ambele legi prevăd că, în caz de urgență deosebită, ordinul poate fi emis fără citarea părților, chiar în aceeași zi, pe baza cererii și a documentelor depuse, dacă întârzierea ar putea periclita grav viața sau integritatea victimei.

Această posibilitate procedurală, deși reprezintă o excepție de la principiul contradictorialității, este justificată de imperativul protecției imediate și de natura preventivă a măsurilor.

De asemenea, legile exclud administrarea probelor care necesită un timp îndelungat, precum expertizele complexe, permițându-se doar probe rapide: înscrisuri, declarații, înregistrări audio-video, certificate medico-legale sau rapoarte ale poliției.

În acest sens, instanța nu este chemată să stabilească vinovăția agresorului (care ține de competența penală), ci doar existența unui risc real, actual și suficient de grav care justifică măsurile de protecție.

Un alt element de garanție procedurală îl constituie caracterul executoriu de drept al hotărârii prin care se emite ordinul de protecție.

Aceasta este pusă în aplicare fără somație și fără termen, imediat după pronunțare, sub supravegherea poliției.

Prin această soluție, legiuitorul a evitat riscul teoretic de ineficiență a protecției judiciare, cauzat de eventuale apeluri dilatorii.

Hotărârea poate fi atacată cu apel în termen de 3 zile, calculat de la pronunțare (dacă părțile au fost citate) sau de la comunicare (dacă nu au fost citate).

7. Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950

Apelul se judecă de urgență, cu citația părților și participarea obligatorie a procurorului, iar instanța poate dispune suspendarea executării doar cu plata unei cauțiuni stabilite în mod discreționar, tocmai pentru a preveni abuzul de drept procesual.

În situația în care ordinul de protecție este emis, instanța are obligația de a comunica copia dispozitivului către structurile de poliție în a căror rază teritorială se află locuința victimei și/sau a agresorului și Direcției Generale pentru Evidența Persoanelor, în termen de cel mult 5 ore de la pronunțare.

Această prevedere întărește cooperarea instituțională și asigură aplicarea imediată a măsurilor dispuse.

Totodată, legea consacră dreptul victimei de a renunța la cererea privind ordinul de protecție, în cazul în care aceasta a fost introdusă de procuror, de autoritatea locală sau de un furnizor de servicii sociale, reafirmând principiul autonomiei de voință al persoanei protejate.

În ansamblu, mecanismul procedural al ordinului de protecție se distinge printr-o articulare echilibrată între celeritate și garanțiile dreptului la apărare.

5. Conținutul și durata măsurilor

Atât Legea nr. 217/2003, cât și Legea nr. 26/2024 reglementează un set amplu de măsuri de protecție cu caracter temporar, preventiv și individualizat, menite să înlăture starea de pericol și să asigure siguranța imediată a victimei.

Aceste măsuri sunt dispuse de instanță în funcție de gravitatea faptelor, nivelul riscului și particularitățile relației dintre victimă și agresor.

În forma sa inițială, Legea nr. 217/2003 a vizat exclusiv violența domestică, instituind măsuri precum

evacuarea temporară a agresorului, reintegrarea victimei în locuință, păstrarea unei distanțe minime, interzicerea oricărui contact, predarea armelor, obligarea la consiliere psihologică sau stabilirea reședinței minorilor.

Prin Legea nr. 26/2024, aceste măsuri au fost extinse dincolo de mediul familial, aplicându-se oricărei forme de violență: fizică, psihologică, economică, sexuală sau cibernetică.

Noul act normativ nu prevede instituirea unor măsuri suplimentare, păstrând aceleași măsuri din Legea nr. 217/2003: evacuarea temporară a agresorului din locuința comună, obligarea agresorului la păstrarea unei distanțe minime determinate față de victimă, obligarea agresorului de a purta permanent un dispozitiv electronic de supraveghere, etc.

Prin aceste dispoziții, ordinul de protecție păstrează o funcție mixtă, de intervenție imediată și de prevenție activă, menită să reducă riscul de recidivă și să sprijine reintegrarea socială a agresorului.

În ambele acte normative, durata maximă a măsurilor este de 12 luni, stabilită de instanță în funcție de gravitatea situației și gradul de risc.

Această limitare temporală reflectă principiul proporționalității, potrivit căruia restrângerea drepturilor agresorului trebuie să existe doar atât timp cât persistă pericolul care o justifică.

Legea nr. 26/2024 clarifică, de asemenea, că în lipsa unei mențiuni exprese în hotărâre, ordinul produce efecte automat pentru 12 luni, eliminând neclaritățile constatate anterior în jurisprudență.

În practica judiciară, instanțele pun accent pe individualizarea duratei și conținutului măsurilor de protecție, raportat la circumstanțele concrete ale fiecărui caz.

Astfel, într-o cauză soluționată de Judecătoria Iași, prin sentința civilă nr. 3432 din 10 august 2022⁸, instanța a dispus emiterea unui ordin de protecție valabil pe durata maximă de 12 luni, ca urmare a unor acte repetate de violență fizică și psihică exercitate de soț asupra soției și copilului minor.

Din probatoriul administrat (certificatul medico-legal, declarațiile victimei, procesul-verbal al poliției și imaginile foto), rezulta că pârâtul a agresat-o pe reclamantă în mod sistematic, lovind-o cu pumnii și picioarele, amenințând-o cu moartea și distrugând bunuri din locuința comună.

Faptele s-au produs în prezența copilului de 7 ani, care a suferit o traumă psihologică severă, confirmată de raportul de consiliere întocmit de Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului.

Instanța a reținut că pericolul era real, actual și continuu, iar simpla îndepărtare temporară a agresorului nu ar fi fost suficientă pentru a restabili siguranța victimei. În consecință, s-au dispus cumulativ următoarele măsuri: evacuarea agresorului din locuința comună, fără drept de revenire, interdicția de a se apropia la mai puțin de 200 de metri de victimă, copilul minor, domiciliu, locul de muncă și școala frecventată de copil, interzicerea oricărui contact direct sau indirect, inclusiv prin telefon, mesaje sau rețele sociale, predarea armelor deținute la organele de poliție, obligarea la consiliere psihologică și control periodic la secția de poliție.

În motivare, instanța a arătat că durata maximă de 12 luni este justificată de gravitatea faptelor, de caracterul repetitiv al agresiunilor și de riscul ridicat de recidivă, atestat prin raportul de evaluare al serviciului de probațiune.

De asemenea, judecătorul a subliniat că măsurile de protecție nu pot fi simbolice, ci trebuie să fie eficiente, ferme și proporționale cu pericolul, în acord cu art. 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, care impune statului o obligație pozitivă de a proteja viața privată și integritatea persoanei împotriva violenței domestice.

Într-o altă cauză, soluționată de Curtea de Apel Brașov, prin Decizia civilă nr. 221 din 14 septembrie 2022⁹, instanța de control judiciar a admis apelul declarat de persoana împotriva căreia fusese emis un ordin de protecție pentru durata maximă de 12 luni și a dispus reducerea termenului la 3 luni.

Din analiza probelor a reieșit că la momentul soluționării apelului nu mai exista un risc actual sau iminent, întrucât părțile nu mai avuseseră niciun contact de mai multe luni, iar agresorul își stabilise domiciliul în alt județ.

Curtea a apreciat că menținerea măsurilor pentru întreaga perioadă maximă ar fi echivalat cu o restrângere disproporționată a drepturilor agresorului, întrucât măsurile de protecție au scop preventiv, nu sancționator, și trebuie să înceteze de îndată ce dispare pericolul concret pentru victimă.

Cele două soluții ilustrează modul în care instanțele aplică principiul proporționalității și realizează o evaluare diferențiată a gradului de risc, evitând atât protecția insuficientă, cât și măsurile excesive.

Prin această abordare, jurisprudența română tinde spre un echilibru între nevoia de protecție efectivă a victimei și respectarea drepturilor fundamentale ale agresorului, consolidând ordinul de protecție ca instrument de justiție preventivă și echitabilă.

8. Sentința civilă nr. 3432/2022, pronunțată de Judecătoria Iași

9. Decizia civilă nr. 221 din 14 septembrie 2022 a Curții de Apel Brașov

6. Revocarea, prelungirea și reînnoirea ordinului

Ambele acte normative consacră posibilitatea revocării sau modificării ordinului de protecție la cererea persoanei împotriva căreia acesta a fost emis, în ipoteza în care au fost respectate integral măsurile dispuse, au fost urmate terapiile recomandate, iar evaluarea de risc indică un nivel scăzut de pericol.

La expirarea ordinului, victima are dreptul de a solicita emiterea unui nou ordin, atunci când persistă o temere rezonabilă privind reluarea comportamentului violent.

Prin urmare, ambele legi instituie un mecanism echilibrat între stabilitatea protecției acordate victimei și caracterul temporar al restricțiilor impuse agresorului, în concordanță cu principiul proporționalității măsurilor de protecție.

Totuși, datorită caracterului recent al Legii nr. 26/2024, aceasta nu a generat până în prezent probleme de interpretare care să impună intervenția instanței supreme pentru asigurarea unei practici unitare.

În schimb, aplicarea Legii nr. 217/2003 a ridicat, de-a lungul timpului, mai multe chestiuni de drept care au fost tranșate prin decizii relevante ale Înaltei Curți de Casație și Justiție, dintre care amintim:

Decizia nr. 50 din 22 iunie 2020¹⁰, prin care s-a stabilit că, în situația în care persoana împotriva căreia s-a emis ordinul de protecție nu este implicată într-o cauză penală, revocarea ordinului nu este condiționată de existența unei evaluări a riscului de recidivă întocmită de serviciul de probațiune, în temeiul art. 34 alin. (2) lit. c) din Legea nr. 217/2003.

În această ipoteză, instanța are obligația de a realiza propria evaluare a existenței unui risc real pentru victimă sau familia acesteia.

Decizia nr. 60 din 24 februarie 2025¹¹, prin care Înalta Curte a stabilit că persoana împotriva căreia a fost emis un ordin de protecție pentru durata maximă prevăzută de lege poate solicita înlocuirea măsurilor dispuse, fără a fi necesară dovedirea cumulativă a condițiilor prevăzute de art. 49 alin. (2) din Legea nr. 217/2003.

Aceste soluții jurisprudențiale conturează o linie de interpretare constantă a principiului proporționalității și a necesității de individualizare a măsurilor de protecție, aspecte care vor fi, fără îndoială, relevante și pentru aplicarea viitoare a Legii nr. 26/2024.

Concluzii

Ordinul de protecție este un instrument indispensabil în arhitectura juridică de protejare a victimelor violenței domestice și interpersonale. Eficiența sa depinde de aplicarea riguroasă a procedurilor prevăzute de lege, de informarea publicului și de cooperarea instituțională între poliție, parchet, instanțe și servicii sociale.

Compararea Legii nr. 217/2003 și a Legii nr. 26/2024 evidențiază trecerea de la un sistem de protecție special și limitat, la unul general și comprehensiv, adaptat diversității formelor de violență contemporane.

Legea nr. 26/2024 nu înlocuiește Legea nr. 217/2003, ci o completează, oferind o arhitectură juridică modernă, coerentă și incluzivă pentru protejarea persoanelor aflate în pericol.

10. <https://www.iccj.ro/2020/06/22/decizia-nr-50-din-22-iunie-2020/>

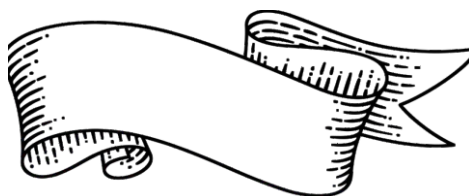
Această evoluție consolidează rolul statului în garantarea dreptului la integritate fizică și psihică, transformând ordinul de protecție dintr-un mecanism de reacție familială într-un instrument general de apărare a demnității și siguranței persoanei.

Cuvinte-cheie

violență domestică; violență interpersonală; protecția victimei; ordin de protecție; ordin de protecție provizoriu; risc iminent; poliție; competență judiciară; asistență juridică obligatorie; proporționalitatea măsurilor; revocarea ordinului

Key words

domestic violence; interpersonal violence; victim protection; protection order; provisional protection order; imminent risk; police; judicial competence; mandatory legal assistance; proportionality of measures; order revocation;

Provocări în activitatea judecătorilor desemnați pentru supravegherea privării de libertate și a grefierilor desemnați pentru asigurarea desfășurării activității la birourile acestora

Andrei-Dorin Băncilă, judecător¹

Rezumat

Nefiind încă instituții de tradiție ale dreptului nostru execuțional penal, judecătorul de supraveghere a privării de libertate și grefierul desemnat să-l ajute resimt nevoia unor clarificări, a unor cristalizări jurisprudențiale.

Din paleta destul de largă de probleme care se pot ivi în activitatea judecătorilor desemnați pentru supravegherea privării de libertate și a grefierilor desemnați pentru asigurarea desfășurării activității la birourile acestora, prezentul demers analizează o parte a practicii administrativ-jurisdicționale în materia regimurilor de executare, a drepturilor de deținuților și a răspunderii disciplinare a acestora, îndrăznind să propună și soluții argumentate, cu scopul de a fi, astfel, cât mai util.

Abstract

Not yet being traditional institutions of our criminal enforcement law, the judge supervising deprivation of liberty and the clerk designated to assist him feel the need for clarifications, for jurisprudential crystallizations.

From the rather wide range of problems that may arise in the activity of judges designated to supervise deprivation of liberty and of clerks designated to ensure the activity at their offices, this approach analyzes part of the administrative-jurisdictional practice in the matter of enforcement regimes, the rights of detainees and their disciplinary liability, daring to propose reasoned solutions, in order to be, thus, as useful as possible.

Judecătorul desemnat cu supravegherea privării de libertate veghează la respectarea legalității în ceea ce privește privarea de libertate ca urmare a înfăptuirii justiției penale.

Instituția judecătorului desemnat cu supravegherea privării de libertate a fost introdusă în legislația execuțională penală de la noi prin Legea nr. 275/2006, prima lege modernă care a reglementat pe baze noi activitatea de executare a sancțiunilor penale.

1. Andrei-Dorin Băncilă este de profesie judecător, specializat în materie penală, îndeplinind, în prezent, funcția de director adjunct al Școlii Naționale de Grefieri, responsabil cu formarea profesională continuă. Autorul este și lector universitar în cadrul Facultății de Drept a Universității „Nicolae Titulescu” din București.

În prezent, menirea și activitatea judecătorului desemnat cu supravegherea privării de libertate este reglementată la nivel primar de Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, iar la nivel secundar, în mai multe acte normative, dintre care cel mai important este Regulamentul de aplicare a Legii nr. 254/2013, aprobat prin H.G. nr. 157/2016.

De asemenea, activitatea judecătorului desemnat cu supravegherea privării de libertate este reglementată și la nivel terțiar, printr-un act normativ deosebit de important: Regulamentul privind organizarea activității judecătorului de supraveghere a privării de libertate, aprobat prin Hotărârea nr. 89/2014 a Consiliului Superior al Magistraturii.

Prin acest din urmă act normativ a fost reglementată și instituția grefierului desemnat pentru asigurarea desfășurării activității la biroul judecătorului de supraveghere a privării de libertate.

Deși beneficiază de o reglementare destul de amănunțită, la nivel primar, secundar și terțiar, dată fiind relativa noutate a instituțiilor, dar și aspectele deosebit de complexe ale privării de libertate a persoanelor ca urmare a comiterii unor fapte penale, problemele care se ridică în activitatea judecătorilor de supraveghere a privării de libertate și a grefierilor desemnați să le sprijine activitatea sunt încă numeroase.

În prezentul articol vom expune unele dintre aceste probleme, relevate la acțiunile de formare desfășurate în semestrul al doilea al anului 2025 de către Institutul Național al Magistraturii și Școala Națională de Grefieri, ale căror grupuri țintă au fost judecătorii de supraveghere a privării de libertate, respectiv grefierii desemnați să sprijine activitatea acestor judecători, încercând să facem și propuneri pertinente de soluționare a lor.

Vom structura problemele în funcție de atribuțiile administrativ-jurisdicționale și administrative ale judecătorului de supraveghere.

I. PROBLEME ÎN LEGĂTURĂ CU REGIMURILE DE EXECUTARE

Prima dintre atribuțiile administrativ-jurisdicționale ale judecătorului de supraveghere, în ordinea în care acestea sunt detaliate în Legea nr. 254/2013, este aceea de a soluționa plângerile privind stabilirea și schimbarea regimurilor de executare a pedepselor privative de libertate, potrivit art. 39 și art. 40 din aceeași lege.

Vom vedea, însă, că unele dintre problemele ce se ivesc în legătură cu această atribuție administrativ-jurisdicțională nu își găsesc rezolvarea doar în articolele amintite, fiind necesară apelarea la interpretarea sistematică și chiar teleologică a textelor normative pertinente, ori chiar la principiile care guvernează dreptul execuțional penal.

I.1 Riscul pe care îl prezintă unii condamnați pentru siguranța penitenciarului

Una dintre instituțiile execuțional penale care impactează direct regimurile de executare a pedepselor și măsurilor privative de libertate este aceea de condamnat care prezintă risc pentru siguranța penitenciarului. Efectul pe care încadrarea unui deținut în categoria celor care prezintă risc pentru siguranța penitenciarului este unul deosebit de însemnat în ceea ce privește regimul de executare, constând în menținerea ori trecerea, chiar *omissio medio*, a respectivului deținut la regimul de maximă siguranță.

O primă problemă în legătură cu noțiunea riscului pentru siguranța penitenciarului este aceea a admisibilității

plângerii formulate împotriva procesului-verbal de includere/menținere în categoria deținuților care prezintă risc pentru siguranța penitenciarului, plângere formulată separat și ulterior de plângerea împotriva deciziei comisiei de regimuri prin care aceasta menține sau schimbă regimul de executare.

Propunerea noastră de răspuns la această întrebare este aceea că plângerea este inadmisibilă.

Procedura evaluării riscului este prevăzută la art. 28 din HG nr. 167/2016, potrivit căruia evaluarea inițială a riscului deținuților pentru siguranța penitenciarului se realizează de către comisia de regimuri, iar ulterior, de către aceeași comisie, care se reunește o dată la 6 luni și reevaluează situația persoanelor din această categorie pe baza criteriilor prevăzute la art. 27 din același regulament, în vederea menținerii ori încetării măsurilor specifice riscului pentru siguranța penitenciarului. În cazul pedepselor mai mici de 2 ani și 6 luni, termenul de reevaluare a riscului pentru siguranța penitenciarului este cel determinat potrivit art. 40 alin. (2) din Lege.

Mai arată alineatul ultim al articolului menționat că admiterea plângerii sau a contestației împotriva deciziei de stabilire sau a hotărârii de schimbare a regimului în cel de maximă siguranță atrage declasificarea deținutului din categoria celor care prezintă risc pentru siguranța penitenciarului.

Din interpretarea dispozițiilor legale menționate anterior, actul administrativ prin care un deținut este inclus ori ulterior menținut în categoria celor care prezintă un risc pentru siguranța penitenciarului nu are un caracter autonom și nu determină declanșarea unei proceduri distincte de contestare.

Includerea persoanei private de libertate în această categorie reprezintă o circumstanță personală a deținutului, reflectând, la un anumit moment al executării pedepsei,

trăsături ale persoanei sau personalității acestuia. Pe baza acestei evaluări finalizate prin procesul-verbal, coroborate cu alte criterii legale, se stabilește și se personalizează regimul de executare a pedepsei, în vederea atingerii scopului preventiv-educativ al sancțiunii penale.

Dispozițiile Legii nr. 254/2013 și ale regulamentului său de aplicare, aprobat prin HG nr. 157/2016 nu prevăd calea de atac a plângerii împotriva procesului-verbal de stabilire/menținere a riscului pentru siguranța penitenciarului, ci numai împotriva deciziei comisiei prevăzute de art. 32 din Legea nr. 254/2013 în cadrul procedurii privind stabilirea, individualizarea și schimbarea regimului de executare a pedepselor privative de libertate, în condițiile stabilite de art. 39 din lege.

În acest context, dacă petentul nu a formulat plângere împotriva deciziei de regim, plângerea petentului formulată împotriva procesului-verbal privind includerea/menținerea sa în categoria persoanelor care prezintă risc pentru siguranța penitenciarului este inadmisibilă.

O a doua problemă referitoare la riscul pentru siguranța penitenciarului este interpretarea noțiunii de evadare, cuprinsă în art. 27 lit. b) din Regulamentul de aplicare a Legii nr. 254/2013, dacă evadarea s-a comis prin nerespectarea condițiilor arestului la domiciliu. Cu alte cuvinte, se pune întrebarea dacă noțiunea de evadare din art. 27 lit. b) din Regulamentul de aplicare a Legii nr. 254/2013 include și evadarea din arest la domiciliu.

În opinia noastră, răspunsul nu poate fi decât pozitiv. Potrivit art. 285 alin. (3) lit. c) C.pen., se consideră evadare, între altele, încălcarea de către persoana aflată în arest la domiciliu a obligației de a nu părăsi imobilul ori nerespectarea de către aceasta a itinerarului sau condițiilor de deplasare, stabilite potrivit legii.

I.2 Non reformatio in pejus în materia regimurilor de executare

În mod frecvent, în practica administrativ-jurisdicțională a judecătorilor desemnați cu supravegherea privării de libertate se formulează plângeri de către persoanele private de libertate împotriva hotărârilor comisiilor de regimuri prin care le-au fost schimbate regimurile de executare în unele mai blânde, solicitându-se menținerea în regimurile de executare mai restrictive, ridicându-se întrebarea dacă astfel de plângeri sunt admisibile.

În opinia noastră, astfel de plângeri sunt inadmisibile. Având în vedere principiul *non reformatio in pejus*, se înțelege implicit că plângerea reglementată la art. 40 alin. (11) din Legea nr. 254/2013 este deschisă deținutului exclusiv în cazul unei schimbări regresive de regim.

La această interpretare ne îndreptățesc dispozițiile potrivit cărora întreaga executare a pedepselor privative de libertate² este așezată pe fundamentul sistemului progresiv și regresiv, o schimbare progresivă de regim fiind considerată că nu poate aduce decât beneficii persoanei private de libertate. Potrivit acestui sistem, deținuții cu atitudini și comportamente pozitive, dezirabile, trec de la un regim mai sever la unul mai blând, ceea ce le facilitează accesul la modalități mai favorabile de acordare a drepturilor (spre exemplu, o frecvență mai mare a vizitelor ori a convorbirilor telefonice sau o posibilitate mai largă de deplasare în interiorul și/sau exteriorul penitenciarului)

ori le oferă posibilitatea liberării condiționate (spre exemplu, condamnații la pedeapsa închisorii nu se pot libera condiționat decât din regimurile deschis ori semideschis), pe când cei cu comportamente indezirabile, negative, trec de la regimuri mai blânde la altele mai severe, cu consecințe contrare celor descrise mai sus.

I.3 Reanalizarea situației persoanei condamnate de către comisia de regimuri mai devreme de termenul stabilit în mod definitiv de comisie

Adeseori, persoanele private de libertate se adresează cu cerere direct judecătorului de supraveghere a privării de libertate pentru schimbarea regimului, înainte de împlinirea termenelor prevăzute de lege pentru analiza în comisia de regimuri, ceea ce a ridicat problema admisibilității unei astfel de cereri.

În opinia noastră, o astfel de cerere este inadmisibilă.

Din punct de vedere al momentului la care intervine, există două feluri de analize ale regimului de executare: la termen și intempestive³.

Cele regulate au periodicitatea prevăzută la art. 40 alin. (2) și (3) din Legea nr. 567/2004 (după executarea unei părți din pedeapsă ori la intervenirea sau încetarea cauzelor de neaplicare a regimului de maximă siguranță).

Cele intempestive intervin când este necesară analiza în vederea schimbării exclusiv regresive, potrivit art. 40 alin. (6) și (7) din aceeași lege, dacă persoana condamnată a comis o infracțiune sau a fost sancționată disciplinar pentru o abatere disciplinară

2. A. Barbu, R.F. Geamănu, *Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal – Comentarii și jurisprudență. Regulile Penitenciare europene. Regulile Mandela ale Organizației Națiunilor Unite*, Editura Universul Juridic, București, 2021, pag. 247.

3. A.D. Băncilă, *Drept execuțional penal – Curs universitar*, Editura Universul Juridic, București, 2023, pag. 83.

foarte gravă sau pentru mai multe abateri disciplinare grave ori dacă a fost inclusă în categoria persoanelor care prezintă risc pentru siguranța penitenciarului.

Din economia dispozițiilor legale mai sus invocate rezultă că, în cazul analizei regulate a regimului, legiuitorul a instituit o procedură clară și limitativă, care nu permite reanalizarea situației persoanei condamnate mai devreme de termenul stabilit.

De altfel, dacă s-ar admite posibilitatea formulării unor cereri de schimbare a regimului de executare înainte de acest termen, dispoziția legală care prevede obligația de reanalizare la împlinirea acestui termen și limitarea expresă a perioadei maxime la un an și-ar pierde rațiunea și finalitatea, devenind lipsită de eficiență practică.

I.4 Schimbarea regresivă a regimului cu ocazia analizei periodice

O altă problemă care s-a ivit în practica referitoare la regimurile de executare a fost aceea de a ști dacă este legală schimbarea regresivă a regimului de executare cu ocazia analizei periodice.

Răspunsul la această întrebare nu poate fi decât pozitiv, deoarece dispozițiile art. 40 din Legea nr. 254/2013 nu interzic schimbarea în sens regresiv a regimului cu ocazia analizei periodice a situației persoanei private de libertate.

II. PROBLEME ÎN LEGĂTURĂ CU DREPTURILE PERSOANELOR PRIVATE DE LIBERTATE

Materia drepturilor persoanelor private de libertate reprezintă un teren de vaste problematici pe care judecătorii de supraveghere sunt chemați a le soluționa,

în virtutea atribuției lor administrativ-jurisdicționale de a se pronunța asupra plângerilor formulate pe temeiul art. 56 alin. (2) din Legea nr. 254/2013.

Din multitudinea chestiunilor care pot apărea în legătură cu domeniul drepturilor deținuților vom trata în cele ce urmează câteva mai deosebite.

II.1 Limitele dreptului la asistență juridică a persoanelor private de libertate

În ceea ce privește întinderea dreptului la asistență juridică a persoanelor private de libertate în legătură cu procedurile derulate în fața judecătorului de supraveghere s-au ivit mai multe probleme în practică.

O primă problemă a fost aceea de a ști dacă încheierea prin care judecătorul de supraveghere soluționează o plângere a deținutului se comunică și avocatului acestuia, la domiciliul indicat ori la adresa de e-mail arătată de avocat.

Încheierea se comunică doar persoanei private de libertate și administrației penitenciarului, astfel cum rezultă din dispozițiile pertinente ale art. 39 alin. (7), art. 40 alin. (15), art. 56 alin. (7) și art. 104 alin. (8) din Legea nr. 254/2013. În baza acestor dispoziții legale a fost reglementată și rubricația *Registrului pentru plângerile cu caracter administrativ-jurisdicțional*, prevăzut la art. 11 pct. 3 din Regulamentul privind organizarea activității judecătorului de supraveghere a privării de libertate.

Acesta este un standard legal minimal. Nimic nu împiedică judecătorul de supraveghere să comunice încheierea și apărătorului, cu titlu exclusiv de informare, mai ales dacă această comunicare nu pune probleme referitoare la cheltuieli. Această comunicare facilitează exercitarea dreptului la asistență juridică.

O a doua problemă care s-a ivit în practică a fost aceea de a ști dacă este admisibilă cererea unui avocat de a-l asista pe clientul său, persoană privată de libertate, cu ocazia ascultării de către judecătorul de supraveghere într-o procedură administrativ-jurisdicțională de competența acestuia din urmă.

Nimic nu-l împiedică pe judecătorul de supraveghere să admită o astfel de cerere, dacă organizarea activității sale și spațiile de care dispune îi permit. Legea, însă, nu garantează persoanei private de libertate dreptul de a fi asistată de apărător în procedurile administrativ-jurisdicționale de competența judecătorului de supraveghere a privării de libertate.

Procedurile referitoare la plângerile în materia regimurilor, drepturilor și răspunderii disciplinare, care presupun ascultarea persoanelor private de libertate, sunt și rămân proceduri administrativ-jurisdicționale. Această caracteristică face ca drepturile conferite deținuților să nu fie la nivelul celor ale suspectului și inculpatului din procedura penală.

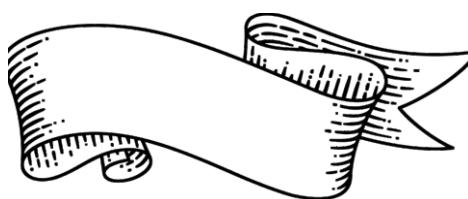
Art. 62 din Legea nr. 254/2013, care reglementează dreptul la asistență juridică al persoanei private de libertate, arată că aceasta se poate consulta cu avocatul, iar consultarea este detaliată în regulamentul de aplicare a legii, de unde rezultă că ea are loc prin intermediul vizitelor, al convorbirilor telefonice ori al schimbului de corespondență scrisă, nu prin prezența avocatului cu ocazia ascultării deținutului de către judecătorul de supraveghere.

II.2 Întinderea prerogativelor judecătorului de supraveghere care admite o plângere având ca obiect nerespectarea condiției alocării a cel puțin 4 mp per persoană privată de libertate

Problema care s-a pus în legătură cu acest aspect este aceea de a ști dacă, atunci când admite o plângere a persoanei private de libertate care nu beneficiază de un spațiu de cazare de cel puțin 4 mp, judecătorul de supraveghere poate dispune măsurile concrete pe care trebuie să le ia administrația penitenciarului și dacă poate obliga chiar Administrația Națională a Penitenciarelor în ansamblul său în acest sens.

În opinia noastră, atunci când constată nerespectarea standardului minimal de deținere în discuție, judecătorul poate doar să oblige administrația penitenciarului în care își exercită funcția de supraveghere a legalității privării de libertate să ia măsuri pentru asigurarea spațiului minim de 4 mp.

Soluțiile pe care le pot pronunța judecătorii de supraveghere cu privire la plângerile referitoare la modul de acordare a drepturilor deținuților, între care și plângerea care pune în discuție condițiile de cazare (art. 80 cu trimitere la art. 48 din Legea nr. 254/2013, cu referire la Ordinul Ministrului Justiției nr. 2772/2017 privind aprobarea Normelor minime obligatorii privind condițiile de cazare a persoanelor private de libertate), sunt prevăzute la art. 56 alin (6) din Legea nr. 254/2013.

În ceea ce privește chestiunea în discuție devin relevante dispozițiile art. 56 alin. (6) lit. a) teza ultimă, potrivit căreia judecătorul admite plângerea și *obligă administrația penitenciarului să ia măsurile legale care se impun*, fără a detalia care să fie acestea, deoarece administrația dispune de o gamă mai largă de măsuri (precum mutarea în alte camere de deținere, extinderea spațiilor de deținere, formularea unei solicitări de transfer).

II.3 Distincția între fumători și nefumători, criteriu de separațiune în penitenciare

Judecătorii de supraveghere s-au confruntat în practica lor cu plângeri ale persoanelor private de libertate nefumătoare, pe motiv că sunt cazate în camere cu persoane fumătoare, context în care s-a pus problema admisibilității unor astfel de plângeri.

În opinia noastră, astfel de plângeri sunt admisibile deoarece privesc dreptul la condiții adecvate de cazare, distincția fumător-nefumător fiind un adevărat criteriu de separațiune, reglementat prin Decizia Directorului ANP nr. 500494/2017 pentru aprobarea Normelor privind desfășurarea activității de apărare împotriva incendiilor în sistemul administrației penitenciare.

Astfel, potrivit art. 128 din respectivele norme, *în raport cu numărul persoanelor private de libertate și a spațiilor repartizate fiecărei categorii penale (secții) vor fi înființate camere pentru persoanele private de libertate fumători și persoanele private de libertate nefumători, în conformitate cu prevederile legale în domeniul fumatului*, la repartizarea persoanelor private de libertate pe camere urmând a se ține cont, pe lângă celelalte criterii de separațiune prevăzute de legislația specifică și de *opțiunea liber exprimată a acestora de fumător-nefumător*.

O altă categorie de plângeri ale persoanelor private de libertate în legătură cu distincția fumător-nefumător au fost acelea referitoare la cazarea nefumătorilor în camere cu persoane care utilizează dispozitive de fumat de tip IQOS.

Deși admisibile, astfel de cereri nu pot fi apreciate ca întemeiate în contextul cadrului normativ actual.

Prin art. 2 lit. e) din Legea nr. 349/2002 pentru prevenirea și combaterea efectelor consumului produselor din tutun se definește fumatul ca inhalarea voluntară a fumului rezultat în urma arderii tutunului conținut în țigarete, țigări de foi, cigarillos și pipe, dispozitivele electronice nefiind apreciate ca apte să susțină fumatul prin arderea tutunului.

Astfel, *de lege lata*, nu se poate aplica criteriul de separațiune fumător-nefumător în cazul dispozitivelor electronice de fumat tip IQOS.

Plângerea în discuție ar putea constitui un act de sesizare pentru administrația penitenciarului, deoarece dispozitivele electronice pentru fumat nu sunt prevăzute în anexele la Regulamentul de aplicare a Legii nr. 254/2013 între bunurile care pot fi deținute și utilizate de către persoanele private de libertate.

II.4 Admisibilitatea plângerii referitoare la interdicția impusă de procuror arestatului preventiv de a fi vizitat

Având în vedere dispozițiile art. 245 alin. (5) din Regulamentul de aplicare a Legii nr. 254/2013 și art. 124 alin. (1) din Regulamentului privind organizarea și funcționarea centrelor de reținere și arestare preventivă, precum și măsurile necesare pentru siguranța acestora, aprobat prin Ordinul MAI nr. 14/2018, s-a pus problema de a ști dacă este admisibilă plângerea arestatului preventiv căruia procurorul i-a interzis să primească

vizite.

O astfel de plângere este admisibilă, deoarece privește exercitarea dreptului la vizită, judecătorul de supraveghere urmând a analiza pe fond dacă o interdicție totală este legală, având în vedere că art. 245 alin. (5) din Regulamentul de aplicare a Legii nr. 254/2013 conferă procurorului de caz doar prerogativa de a stabili condițiile în care arestatul își poate exercita dreptul la vizită, nu însă și pe cea a abolirii acestui drept.

II.5 Întinderea marjei de apreciere a judecătorului de supraveghere a privării de libertate cu referire la dreptul la muncă al persoanelor private de libertate

O problemă care s-a pus în practica judecătorilor de supraveghere a fost aceea a admisibilității plângerii persoanelor private de libertate în legătură cu refuzul de a fi folosit la muncă, punându-se, mai concret, întrebarea dacă judecătorul poate cenzura hotărârea comisiei de selectare la muncă.

Răspunsul nu poate fi decât unul afirmativ, astfel de plângeri vizând dreptul la muncă. Controlul pe care judecătorul de supraveghere îl exercită cu privire la modul de acordare a drepturilor deținuților trebuie să fie unul efectiv.

Chiar dacă dreptul la muncă nu este unul absolut, putând exista ipoteze în care nu toți deținuții sunt folosiți la muncă (din varii motive, precum lipsa contractelor cu angajatorii externi, lipsa calificărilor sau aptitudinilor deținuților, regimul de executare al acestora etc), judecătorul poate și trebuie să analizeze legalitatea și temeinicia hotărârii comisiei de selecționare la muncă, cuprinsă în procesul-verbal prevăzut în art. 14 alin. (9) și art. 15 din Instrucțiunile

privind organizarea muncii persoanelor private de libertate, aprobate prin Decizia nr. 500.165/2017 a Directorului Administrației Naționale a Penitenciarelor.

III. PROBLEME ÎN LEGĂTURĂ CU RĂSPUNDEREA DISCIPLINARĂ A PERSOANELOR PRIVATE DE LIBERTATE

Domeniul răspunderii disciplinare a persoanelor private de libertate prezintă o importanță deosebită pentru situația juridică a deținuților, sancțiunile disciplinare reprezentând un mijloc de individualizare a executării pedepsei privative de libertate cu efecte drastice asupra altor instituții execuționale penale de căpătâi, precum regimurile de executare, liberarea condiționată și acordarea drepturilor.

Plasarea acestui domeniu printre atribuțiile administrativ-jurisdicționale ale judecătorului de supraveghere subliniază o dată în plus importanța răspunderii disciplinare în procesul de executare a sancțiunilor penale privative de libertate.

În cele ce urmează vom analiza doar câteva probleme care s-au ivit în practica disciplinară a judecătorilor desemnați cu supravegherea privării de libertate.

III.1 Natura juridică a termenelor de 24 de ore prevăzute de art. 102 alin. (2) și art. 103 alin. (1) din Legea nr. 254/2013.

În practica administrativ-jurisdicțională a judecătorilor de supraveghere în domeniul răspunderii disciplinare a deținuților s-a pus și problema naturii juridice a termenelor de 24 de ore prevăzute de art. 102 alin. (2) din Legea nr. 254/2013 și de art. 103 alin. (1) din aceeași lege, de depunere a raportului de incident la șeful de secție și de transmitere a raportului de incident de

către șeful de secție la comisia de disciplină, fiind frecvente ipotezele în care acestea sunt depășite, fără vreun efect reflectat în deciziile comisiilor de disciplină.

Natura juridică a termenelor în discuție nu este stabilită nici de lege, nici de regulamentul de aplicare a legii, și nici de Decizia nr. 336/2021 a directorului ANP de aprobare a Instrucțiunilor privind procedura disciplinară aplicabilă persoanelor private de libertate custodiate.

În aceste din urmă instrucțiuni se arată, la art. 3, că scopul procedurii disciplinare este acela al preservării ordinii și disciplinei, cu finalitatea asigurării securității colective și individuale, a unei vieți în comun bine organizate, a siguranței personale a polițiștilor de penitenciare și a persoanelor private de libertate.

Același articol normativ mai arată care sunt caracterele procedurii disciplinare, anume obiectivitatea, transparența, promptitudinea, predictibilitatea, justețea, echilibrul și celeritatea.

După cum se poate observa, scopul procedurii disciplinare și caracteristicile acesteia, dintre care câteva se referă la factorul timp (promptitudinea și celeritatea), justifică acordarea unei importanțe însemnate termenelor care reglementează această procedură.

Pentru a se asigura că o procedură, în general, procedura disciplinară în discuție, în special, are caracteristicile potrivite spre a-și îndeplini scopul pentru care a fost instituită, cele mai potrivite termene care să disciplineze conduitele actorilor procedurali sunt cele imperative. Această categorie de termene, prin consecința decăderii asociată nerespectării lor, are cea mai mare putere de a asigura succesul procedurilor pe care le regularizează.

Se poate adauga și argumentul că legiuitorul nu

prevede un termen de prescripție al constatării abaterii disciplinare, ori al aplicării unei sancțiuni disciplinare, ceea ce face ca importanța termenelor în discuție să justifice și mai mult calificarea lor ca termene de imperative.

III.2 Sancțiuni disciplinare aplicate pentru încălcarea regulamentelor interne de ordine interioară ale penitenciarelor

În legătură cu aplicarea unei sancțiuni disciplinare pentru nerespectarea unor obligații prevăzute expres doar în regulamentele interne de ordine interioară ale penitenciarelor (precum nepurtarea de pantaloni lungi și pantofi la apel) s-a ridicat întrebarea dacă este necesară constatarea prealabilă a nelegalității dispoziției din regulamentul în discuție într-o procedură de contencios administrativ.

În opinia noastră, nu este necesară constatarea apriori a nelegalității regulamentului unui penitenciar, care s-ar putea face pe calea contenciosului administrativ.

Judecătorul de supraveghere este „gardianul” respectării drepturilor deținuților și un „paravan” în calea abuzurilor din partea administrației penitenciarului, chiar și când acestea ar avea la bază o aparență de justificare normativă, cum ar fi o dispoziție dintr-un regulament intern de ordine interioară.

Chiar dacă judecătorul de supraveghere nu are competența să constate direct nelegalitatea unei dispoziții din regulamentul intern propriu al penitenciarului, asta nu înseamnă că, indirect, nu poate aprecia că acea dispoziție creează premisele unui abuz.

De altfel, dispozițiile legale înseși, care fac posibilă incriminarea ca abateri disciplinare a unor fapte de nerespectare a regulamentelor de ordine interioară ale penitenciarelor pot naște discuții asupra constituționalității lor.

Deși legislația în materia răspunderii disciplinare a persoanelor private de libertate nu trebuie să îndeplinească aceleași standarde ridicate precum cele din materia infracțională, având în vedere consecințele importante pe care le poate produce asupra situației juridice a persoanei sancționate (precum schimbarea regresivă a regimurilor de executare, excluderea de la anumite drepturi, îngreunarea liberării condiționate), credem că ea se apropie de aceste standarde. Chiar legiuitorul a prevăzut dispoziții procedurale (precum cercetarea prealabilă obligatorie, audierea persoanei implicate, termene reduse, filtrul plângerii la judecătorul de supraveghere și chiar accesul la instanță prin intermediul contestației la judecătorie) menite să sublinieze importanța materiei disciplinare, context în care această „scăpare” a legiuitorului, chiar cu privire la predictibilitatea care trebuie să caracterizeze incriminarea faptelor disciplinare, este de natură să ridice întrebări referitoare la conformitatea cu standardele constituționale.

III.3 Sancționarea unor forme de participatie la săvârșirea abaterilor disciplinare

O altă problemă cu care s-au confruntat judecătorii de supraveghere a privării de libertate a fost aceea de a ști dacă este legală aplicarea de sancțiuni disciplinare în cazul unor forme de participatie la comiterea de fapte disciplinare.

Mai concret, s-a pus problema ajutorului moral dat la comiterea abaterii disciplinare prev. de art. 100 alin. (1) cu raportare la art. 82 lit. j) din Legea nr. 54/2013 (introducerea în penitenciar, procurarea, confecționarea, deținerea, schimbul, primirea, utilizarea sau transmiterea de arme, materiale explozive, obiecte și substanțe care pun în pericol siguranța penitenciarului, misiunilor

sau a persoanelor, bani, medicamente, telefoane mobile, accesorii ale telefoanelor mobile, bunuri sau alte valori, în alte condiții decât cele admise) și a utilizării indirecte a telefonului mobil de către persoana privată de libertate care se lasă fotografiată în scopul trimiterii fotografiei către persoane din exteriorul penitenciarului, faptă care este prevăzută ca abatere disciplinară la art. 100 alin. (1) cu raportare art. 82 lit. o) din Legea nr. 254/2013 (comunicarea cu exteriorul penitenciarului, în alte condiții și prin alte metode decât cele stabilite prin reglementările în vigoare).

În opinia noastră, sancționarea disciplinară a unor forme de participatie precum instigarea ori complicitatea nu ar trebui exclusă *de plano*.

Problema formelor de participatie la comiterea unei fapte disciplinare în penitenciare este una delicată, fiind de notorietate că între deținuții mai „slabi” și cei mai „puternici” se creează ierarhii, utilizate pentru a influența, a abuza, a instiga. Multe fapte disciplinare în penitenciare se comit prin interpuși ori cu autorul altor deținuți, astfel că este de dorit ca autorii morali ori complicitii să nu scape nesancționați.

De altfel, în ceea ce privește instigarea, ea este expres recunoscută și ca abatere disciplinară de sine stătătoare la art. 100 alin. (1) cu raportare la art. 82 lit. f) din Legea nr. 254/2013.

De asemenea, este necesar să se distingă între formele de participatie secundare (instigarea și complicitatea) în raport cu autoratul, pe de o parte, și această din urmă formă de participatie, pe de alta.

Spre exemplu, utilizarea indirectă a unui telefon mobil ca în premisa de mai sus întrunește elementele constitutive ale abaterii disciplinare prevăzute art. 100 alin. (1) cu raportare la art. 82 lit. o) din Legea nr. 254/2013 comisă în coautorat de către persoana care se lasă fotografiată și de cea care o fotografiază și trimite,

cu acordul primei persoane, fotografia în exterior, deoarece textul incriminator nu conține condiția ca mijlocul de comunicare să fie manipulat de cel care comunică.

III.4 Felul sancțiunilor aplicabile pentru săvârșirea diverselor categorii de abateri disciplinare

O problemă pusă în practica disciplinară a fost și aceea de a ști dacă sancțiunile ce pot fi aplicate pentru anumite categorii de abateri disciplinare pot fi și altele (mai blânde ori mai aspre) decât cele prevăzute de lege.

Din prevederile art. 81, art. 82 art. 100 și art. 101 din Legea nr. 254/2013, precum și din cele ale art. 216-218 din Regulamentul de aplicare a aceleiași legi rezultă că sancțiunile aplicabile pentru diferitele categorii de abateri disciplinare (ușoare, grave și foarte grave) sunt strict și limitative prevăzute de legiuitor.

Astfel, pentru comiterea unor abateri disciplinare grave și foarte grave nu se poate aplica sancțiunea avertismentului, cum nici pentru o abatere ușoară nu se poate aplica sancțiunea izolării.

De altfel, chiar art. 224 alin. (1) din Regulamentul de aplicare a Legii nr. 254/2013 face trimitere expresă la dispozițiile art. 216-218 din același regulament, care trebuie avute în vedere în procesul de individualizare a sancțiunii disciplinare.

III.5 Extinderea obiectivă a acțiunii disciplinare de către comisia de disciplină

O problemă de care s-au lovit judecătorii de supraveghere în practica disciplinară a fost și aceea

de a ști dacă este legală reținerea de către comisia de disciplină și a altor fapte decât cele cuprinse în raportul de incident. Cu alte cuvinte, s-a pus întrebarea dacă, în urma cercetării disciplinare proprii, comisia de disciplină reține și comiterea altor fapte pe lângă cele cuprinse în raportul de incident întocmit potrivit art. 102 alin. (1) din Legea nr. 254/2013.

În opinia noastră, o astfel de extindere este nelegală. Din dispozițiile art. 102 alin. (1) din Legea nr. 254/2013 rezultă foarte clar că faptele, abaterile *se constată* prin raportul de incident, iar din cele ale art. 103 din aceeași lege rezultă că între atribuțiile comisiei de disciplină nu se regăsește și ceea de a constata și alte fapte, și alte abateri decât cele cuprinse în raportul de incident.

Atribuțiile comisiei de disciplină se limitează la analiza existenței sau inexistenței faptei cuprinse în raportul de incident, a comiterii acesteia de către persoana acuzată, a îndeplinirii condițiilor pentru atragerea responsabilității disciplinare și la aplicarea unei sancțiuni disciplinare legale și temeinice.

III.6 Cumpărarea și deținerea de țigări de către un nefumător

O altă problemă de rezolvat în practica disciplinară a judecătorilor de supraveghere a fost aceea de a ști dacă fapta unui deținut, care s-a declarat nefumător, de a cumpăra și deține țigarete poate fi încadrată ca abatere disciplinară.

Această faptă a persoanei private de libertate, care s-a declarat nefumătoare, de a cumpăra și deține țigarete, nu este prevăzută în lege ca abatere disciplinară. Desigur, dacă ea ar fi prevăzută în regulamentul intern de ordine interioară a penitenciarului, fapta ar constitui abaterea disciplinară ușoară prevăzută de art. 100 alin. (3) cu raportare la art. 81 lit. l) din Legea nr. 254/2013.

III.7 Încadrarea juridică a faptei constând în prezența în altă cameră de deținere decât cele permise deținuților de la regimul deschis și semideschis

Judecătorii de supraveghere au avut a răspunde și la întrebarea referitoare la încadrarea juridică a faptei persoanei private de libertate, care execută pedeapsa în regim deschis sau semideschis, de a se afla în altă cameră de deținere decât cele unde îi este permis să se deplaseze.

Cu alte cuvinte, trebuie stabilit dacă o astfel de faptă constituie abaterea disciplinară foarte gravă, prev. la art. 100 alin. (1) rap. la art. 82 lit. i) din Legea nr. 254/2013 (prezența în zone interzise sau la ore nepermise în anumite spații din penitenciar), ori abaterea disciplinară ușoară, prev. la art. 100 alin. (3) rap. la art. 81 lit. l) din aceeași lege (nerespectarea unei obligații din regulamentul de ordine interioară al penitenciarului).

În opinia noastră, prezența unui deținut de la regimul deschis ori semideschis într-o altă cameră de deținere decât cele în care îi era permis să se afle constituie abaterea disciplinară ușoară, prev. de art. 100 alin. (3) rap. la art. 81 lit. l) din aceeași Legea nr. 254/2013.

În ceea ce privește problema în discuție este necesar să facem distincție între „zonele interzise” în accepțiunea Regulamentului privind siguranța locurilor de deținere din subordinea Administrației Naționale a Penitenciarelor, aprobat prin Ordinul 4088/2018 al Directorului ANP, și „zonele în care deținuților de la regimurile semideschis și deschis le este interzis să se deplaseze”, în accepțiunea art. 73 și art. 83 alin. (2) din Regulamentul de aplicare a Legii nr. 254/2013.

În timp ce zonele interzise în accepțiunea Regulamentului privind siguranța locurilor de deținere trebuie să fie marcate corespunzător și în perimetrul lor nu trebuie să se afle niciun deținut, indiferent de regimul de executare, zonele în care nu au voie să se deplaseze deținuții de la regimurile semideschis și deschis trebuie să fie stabilite de administrația penitenciarului.

Stabilirea de către administrația penitenciarului a zonelor în care deținuții de la regim semideschis sau deschis au voie să se deplaseze ca beneficiu al regimului lor și, indirect, zonele în care aceștia nu au voie să se deplaseze sunt stabilite prin Regulamentul de ordine interioară a penitenciarului, astfel cum rezultă din art. 46 alin. (1) lit. o) din Regulamentul de aplicare a Legii nr. 254/2013, potrivit căruia regulamentul de ordine interioară a penitenciarului cuprinde, între altele, *zonele, locurile și spațiile, precum și intervalele orare în care deținuții se pot deplasa neînsoțiți sau pot desfășura activități fără supraveghere.*

Cuvinte-cheie

judecătorul de supraveghere a privării de libertate, grefierul desemnat la penitenciar, regimuri de executare, risc pentru siguranța penitenciarului, drepturile deținuților, abateri disciplinare, sancțiuni disciplinare

Key words

judge supervising deprivation of liberty, clerk seconded to prison, enforcement regimes, risk to prison security, prisoners' rights, disciplinary offenses, disciplinary sanctions

Antrenamentul rezilienței personale și profesionale în cadrul seminarelor de dezvoltare a abilităților non juridice pentru grefieri

Mocanu Maria Nicoleta
Psiholog principal psihologia muncii și organizațională
Psihoterapeut integrativ
Curtea de Apel Constanța
Formator colaborator Abilități non juridice Școala Națională de Grefieri

Rezumat

Definită de către Heart Math Institute (Institutul de Matematica Inimii din S.U.A.) precum “capacitatea de a te pregăti, de a te recupera și adapta în fața stresului, adversității, traumei sau tragediei”, reziliența este o capacitate ce poate fi dezvoltată de-a lungul vieții. Astfel, cu cât antrenăm mai mult această capacitate, pornind din spațiul terapeutic prin explorare, conștientizare și continuând cu rescriere în comportamente și atitudini noi, putem crește starea noastră de bine și calitatea vieții noastre.

Prin intermediul seminarilor de dezvoltare a abilităților non juridice pentru grefieri, atât descentralizat la nivel de instanțe și parchete, cât și în cadrul programului de formare continuă în cadrul centrelor de formare a grefierilor, sute de grefieri din sistemul judiciar din România au beneficiat de experimentarea, atât fizic cât și online, a tehnicilor și metodelor de dezvoltare a inteligenței emoționale, comunicării, gestionarea stresului și a conflictelor, toate acestea contribuind atât la nivel personal cât și profesional la creșterea rezilienței, în scopul îmbunătățirii actului de justiție și a stării de bine.

Abstract

Defined by the Heart Math Institute (USA) as “the capacity to prepare for, recover from and adapt to stress, adversity, trauma or tragedy”, resilience is an ability that can be developed throughout life. Thus, the more we train this capacity, starting in the therapeutic space through exploration and awareness and continuing with rewrite into new behaviors and attitudes, we can increase our well-being and quality of life.

Through non-legal skills development seminars for clerks, both decentralized at the level of courts and prosecutor's offices, as well as in the continuous training program within the training centers of clerks, hundreds of clerks from the Romanian judicial system have benefited of the experience, both physically and online, of the techniques and methods of developing emotional intelligence, communication, stress and conflict management, all this contributing both personally and professionally to the increase of resilience, in order to improve the administration of justice and well-being.

Introducere

În viața de zi cu zi, majoritatea lucrurilor pe care le facem, gândim și simțim nu se află sub controlul nostru conștient. Rețele imense de neuroni funcționează conform propriilor programări. Dacă am putea înțelege cu adevărat gândurile noastre, emoțiile noastre, trăirile, alegerile noastre, ceea ce ne spun relațiile noastre despre noi, atunci evenimentele din viața noastră zilnică ar căpăta un cu totul alt înțeles.

Știința ne demonstrează că starea de bine și fericirea adevărată vin din definirea „sinelui” nostru ca parte a unui tot interconectat. Ne conectăm cu noi și cu ceilalți, în moduri diferite și personale, care scoate din izolare sinele separat. Practic creăm conexiuni, care să ne dea posibilitatea de a urmări fluxul de energie și informație dinăuntrul nostru și dintre noi. Cultivându-ne capacitățile de a simți fluxul de energie și informație ne putem extinde „sinele” până dincolo de limitele corpului nostru, știind că suntem parte dintr-o lume interconectată.

În fiecare dintre noi se află o comoară, iar în cadrul seminarelor de abilități non juridice grefierii au experimentat diferite tipuri de emoții și au aprofundat gestionarea lor. Prin cadrele de lucru experiențiale din sălile de curs au construit relații umane bazându-se pe explorarea gândurilor proprii și a emoțiilor: să aibă curajul să scoată aurul (lumina) la suprafață, să nu îl acopere cu un strat de lut (frica), să aibă curajul să își cioplească învelișul exterior, bucată cu bucată. Practic, să își dea voie să meargă pe drumul cunoașterii de sine pe toate palierele existenței lor: cognitiv, emoțional și comportamental.

Deschiderea ferestrei de toleranță emoțională – calea către reziliență

Oportunitățile pentru dezvoltarea rezilienței cuprind diverse strategii și tehnici și corespund în plan neuropsihic unei creșteri a activității în creierul prefrontal. Dezvoltarea rezilienței este un domeniu ce ține de asumarea responsabilității și, deoarece nu este facil de a evalua reziliența cuiva, se poate naște o întrebare ajutătoare și anume: *Pentru ce ești responsabil în ceea ce privește reziliența ta?* (Greitens, 2020).

În timp ce se pot citi nenumărate cărți, studii și scrieri despre reziliență, pentru a o recăpăta, antrena sau dezvolta este important să practicăm reziliența în mod intenționat și conștient. Abordând reziliența din perspectiva psihoterapiei consider oportună de menționat perspectiva lui Daniel Siegel care introduce conceptul de “fereastră de toleranță” ca fiind o stare de calm în care putem tolera ce ni se întâmplă, fără a apela la mecanismele de supraviețuire și răspunsurile acestora (reducerea activității creierului limbic). În fereastra de toleranță putem să simțim stres, dar fără să ne copleșească.

În afara ferestrei de toleranță se află două extreme: substimulare (lipsa acțiunii, pasivitate, deconectare) și suprastimulare (furie, sentimentul de a fi copleșit). Când datorită unor adversități sau factori stresori fereastra de toleranță se îngustează, apar dezechilibre. Atunci e important ca în lucrul cu un psihoterapeut această fereastră de toleranță să se reajusteze.

“Schimbarea personală, atât în viață cât și în terapie depinde de lărgirea ferestrei toleranței” (Siegel, 2021). Considerând condițiile rezilienței adică, existența simultană a unor factori stresori (ce pot să fie de intensitate mică, medie sau ridicată) și a unor factori de protecție care de asemenea sunt supuși unui palier larg de dezvoltare, intervenția terapeutică pentru dezvoltarea rezilienței îmbracă forme diverse.

Importante în setarea cadrului de lucru pentru dezvoltarea rezilienței sunt principiile psihoterapiei integrative legate de faptul că resursele necesare rezolvării problemei se află la client, fiecare client este unic și expert în rezolvarea propriei probleme (Vîșcu & Popescu, 2017). Abordarea holistă în psihoterapia integrativă de asemenea susține dezvoltarea rezilienței prin lucrul pe cele trei paliere: corp, minte, spirit. Această abordare este oportună deoarece și în cazul rezilienței putem vorbi de: reziliență fizică, reziliență emoțională, reziliență psihologică și reziliență comunitară.

Dezvoltarea rezilienței în cadrul seminarelor de abilități non juridice

Există o serie de metode și tehnici psihoterapeutice, care au fost utilizate și în cadrul seminarelor de abilități non juridice pentru grefieri, susținându-i pe aceștia în dezvoltarea rezilienței:

- mindfulness, practica prezenței și acceptării totale a experienței, conduce la conștientizarea de sine. În starea de prezență ne percepem în aici și acum și putem vedea modelele de răspuns condiționate, putem identifica tipare și, scăzând ritmul de activare, putem accesa

fereastra de toleranță. Starea de prezență antrenează creierul să devină conștient de experiențele noastre din aici și acum și astfel vedem că experiența se desfășoară moment cu moment, scăzând astfel anxietatea anticipativă. Antrenamentul mindfulness ne permite să avem o atenție prezentă, activează și susține neuroplasticitatea pentru a structura un răspuns diferit, rezilient.

- auto-acceptarea reprezintă un demers complex de a ne vedea pe noi, de a reflecta la ceea ce suntem cu toate aspectele noastre; acest demers folosește funcțiile cortexului prefrontal. Când practicăm autoacceptarea putem permite părților din noi să se manifeste, le aducem în lumina conștiinței și activăm neuroplasticitatea, în detrimentul criticului interior sau a unui dialog negativ despre noi. Personalitatea noastră cuprinde subpersonalități, identități, roluri, susținute de concepții despre viață, credințe, introiecții. Acceptarea de sine este un element important în capacitatea cortexului prefrontal de a integra aceste părți și de a le folosi pentru a construi coerență în povestea noastră, o narațiune a sinelui integrată, atât de necesară rezilienței.

- exercițiile imaginative, precum imageria dirijată, activează zone din creier care ne scot din operarea la nivel de supraviețuire și susțin crearea de obiceiuri noi, pozitive, dezvăluie straturi implicite ale memoriei și susțin integrarea lor. Astfel, nu rămânem blocați într-un anumit rol sau identitate sau în tiparele de răspuns codate la vârsta de 3 sau 5 ani. Se accesează memoria implicită și se rescriu experiențe fragede în legătură cu aspecte de siguranță și conținere, foarte importante pentru dezvoltarea sau recuperarea rezilienței.

- lucrul cu sabotorul intern sau criticul interior este o parte din noi care ne judecă și ne critică dur, în încercarea de a ne răni sau de a ne proteja de eșec, blocându-ne astfel în gânduri de judecată care mențin neurorigiditatea și blochează comportamente reziliente. Recunoașterea conștientă a suferinței venite din mesajul criticului interior sau al sabotorului permite rețelelor neuronale ale acelor tipare repetitive să se activeze în creier, făcând mai ușor să le reconectăm și să schimbăm perspectiva. A vorbi unei astfel de părți sau a-i scrie o scrisoare este o modalitate de a surprinde inconștientul, de a genera noul în abordarea acestor părți. Dezvoltarea rezilienței prin o nouă perspectivă de raportare la resursele personale ne determină să ne reevaluăm.

- dezvoltarea rezilienței prin folosirea intenției determină concentrarea atenției și mobilizarea acțiunii. Având în minte o intenție, mobilizăm energia spre un curs dorit, iar la nivel neuronal susținem procesul de reconectare neuronală. Atenția concentrată determină declanșarea neuronilor din creier. Focusul pe o anumită experiență provoacă declanșări neuronale repetate, iar activările neuronale repetate creează o structură neuronală nouă și stabilă. Când ne concentrăm atenția asupra cultivării unui anumit model de comportament, îndreptăm mintea către acel obiectiv, astfel îi permitem mai puțin să rămână în tipare de supraviețuire sau în stres și anxietate. Formularea unei intenții de a deveni mai bucuros, mai flexibil și focalizarea repetată asupra acestei intenții începe să construiască noi structuri cerebrale și circuite care să ne sprijine în acest sens.

Concluzie

Suntem într-o continuă schimbare de-a lungul existenței noastre și este posibil ca ceea ce practicăm ca și comportament rezilient într-un anumit context să nu fie valabil pentru un altul sau pentru o anumită etapă a vieții noastre (de exemplu, a fi rezilient ca grefier e foarte diferit de a fi rezilient ca partener). Parcursul vieții noastre, cu oportunitățile și provocările ei, ne oferă ocazii bogate de a reflecta asupra propriei reziliențe. Durerea, suferința, trauma și permisiunea pe care ne-o oferim să trăim aceste experiențe ne susțin în a ne găsi busola rezilienței interne. Se spune că “o mare liniștită nu face un marinar iscusit” și tocmai de aceea cele mai mari exemple de reziliență vin de la persoane care au trecut prin experiențe

dureroase sau tragice (veterani de război, prizonieri, copii din familii profund abuzive și dezorganizate care au devenit personalități marcante în anumite domenii). Lerner (2015) vorbește de “darul nefericirii” sau “comoara ascunsă a nefericirii” ca modalități ce ne trimit pe ruta cea mai scurtă către curaj și astfel activează prin receptivitate stilul rezilient.

Însă cea mai mare reziliență se dezvoltă din antrenamentul psiho-emoțional, prin alegerea conștientă a emoțiilor, gestionarea lor corespunzătoare în momentul prezent și motivația personală de a privi cu încredere în viitor, știind că viața ne susține indiferent de lecțiile pe care ni le oferă.

BIBLIOGRAFIE

- Dispenza, J. (2019).** *Antrenează-ți creierul! Strategii și tehnici de transformare mentală*. București: Curtea Veche.
- Greitens, E. (2020).** *Reziliența*. București: Act și Politron.
- Lerner, H. (2018).** *Dansul fricii cum să învingi anxietatea, frica și rușinea, ca să ajungi la cea mai bună și mai curajoasă versiune a ta*. București: Povești de pădărie.
- Siegel, D.J. (2016).** *Mindfulness și neurobiologie. Calea către cultivarea stării de bine*. București: Herald.
- Siegel, D.J. (2021).** *Mindsight: noua știință a transformării personale*. București: Herald.
- Vîșcu, L. & Popescu, O. (2017).** *Factorii comuni în psihoterapie. Perspectiva integrativ strategică*. București: Pro Universitaria.

Cuvinte-cheie

reziliență, dezvoltare personală, abilități non juridice, seminare formare profesională.

Key words

resilience, personal development, non-legal skills, professional training seminars

SCRIPTA·MANENT

IMPORTANT

Toate articolele publicate în revista SCRIPTA MANENT sunt indexate în baza de date CEEOL. CEEOL este un important furnizor de reviste academice și cărți, în format electronic, în domenii precum științele umaniste și sociale pentru opere ce provin din zona Europei Centrale și de Est. CEEOL oferă cercetătorilor și studenților acces la o gamă largă de conținut academic într-un depozit dinamic în continuă creștere. În prezent, CEEOL gestionează peste 2000 de reviste și 690.000 de articole, peste 4500 de cărți electronice și 6000 de documente având ca obiect literatura gri. În plus, CEEOL permite editorilor să ajungă la noi audiențe și să promoveze realizările științifice ale comunității științifice din Europa de Est către un public mai larg.

Pentru referințe, accesați link-ul: <https://www.cceol.com/search/journal-detail?id=2778>

SCRIPTA·MANENT

Revista SCRIPTA MANENT se dorește a fi o revistă științifică, cu o apariție bianuală, în format online, o platformă la dispoziția profesioniștilor din sistemul judiciar românesc, prin intermediul căreia aceștia să-și exprime opiniile cu privire la probleme de drept și nu numai, la practici administrative și la aspecte din viața profesională.

În scopul alcătuirii unor numere viitoare ale revistei cu un înalt conținut științific, adresăm o invitație deschisă de colaborare către magistrații și grefierii din instanțe și parchete, către formatorii și cursanții Școlii Naționale de Grefieri, către formatorii și auditorii Institutului Național al Magistraturii, dar și către ceilalți specialiști care își aduc contribuția la înfăptuirea actului de justiție, care pot trimite articole, studii, analize, puncte de vedere, note critice sau alte materiale pentru a fi publicate în paginile revistei.

Persoanele interesate să devină, astfel, colaboratori ai revistei, sunt rugate să trimită materialele elaborate Comitetului de redacție ale revistei, la adresa e-mail revistasng@grefieri.ro.

Comitetul de redacție se angajează ferm să recenzeze materialele trimise spre publicare și să furnizeze autorilor un răspuns într-un termen cât mai scurt în legătură cu publicarea în următorul număr al revistei.

Afirmațiile, opiniile, părerile, punctele de vedere conținute în materialele publicate în revista SCRIPTA MANENT aparțin autorilor lor și pot să nu coincidă, întotdeauna, cu poziția oficială a Școlii Naționale de Grefieri.

COMITETUL DE REDACȚIE

ADRIAN REMUS GHICULESCU - director SNG, redactor șef
ANDREI-DORIN BĂNCILĂ – director adjunct SNG, redactor-șef adjunct
ANCUȚA PURA - director adjunct SNG, redactor-șef adjunct
IONELA-ALINA COTOROGEA – formator SNG
CRISTINA-IZABELA CHIRIAC – formator SNG
GEORGIANA NEACȘU - formator SNG
LIVIA-ALINA OANCEA - formator SNG
ADINA STRECHE – consilier
MIHAELA-CRISTINA PĂUNESCU – consilier, specialist IT

Copertă: Curtea de Apel București, vedere panoramică

ISSN 2734 – 8237

ISSN L – 2734 – 8237

REVISTA·SCOLII·NATIONALE·DE·GREFIERI